

Popis přírody na cestě z Brna do Mariazell

Šebestián Kubínek

Obsah

Popsání přírody na cestě do Marie Cell, na Sonntagberg a k Marie Tabule	3
Popis druhé polovice cesty Cellenské	18
Druhý díl popsání cesty Cellenské v Štýrsku	31
Popsání cesty od Marie Cell k Marie Tabule	61

Popsání přírody na cestě do Marie Cell, na Sonntagberg a k Marie Tabule

Pracovitý člověk nachází blaženost svou v ustavičné zábavě; pracovitému bylo by mukou, kdyby neměl žádného zaměstnání. A protož touha jeho vyhledává vždy nějakou práci nebo zaměstnání. Pracovitému se hnusí zahálka a nečinnost by ho mořila a ničila. A jak jest činnému křesťana potřebné, milé a užitečné míti zábavu, míti práci, podobně jest také cestujícímu míti zábavu potřebí, aby čas na časté-mohl dobře použít k získání zásluh pro věčnost. A tuto zábavu moudrost a dobrota Boží mu uděluje přírodou. Ano nemá příroda sama poučuje člověka o Bohu a Jeho vlastnostech. Ona jest kniha bez omylu a vady, v níž zaznamenány jsou pravdy věčné. A proto nevěř, člověče, všemu, co v knihách stojí psáno, neboť v nich mluví jen lidé, nachyl ale sluch svůj ku knize přírody, v níž mluví sám Bůh_ *Každé* roční počasí má svůj význam a poskytuje křesťana užitečné a spasitelné naučení.

První čtvrtletí, dle církevního roku, začíná měsícem, prosincem. V tomto a následujícím měsíci zdá se, jakoby příroda spala, jakoby, jsouc mrazem ztuhla a sněhem přikryta, odpočívala. Ale není tomu tak, ona neodpočívá nikdy, nýbrž koná dílo své ve dne, v noci, v létě, v zimě. Mráz činí zem ztuhlou a sraženou, mráz vyčistíuje zem od věcí škodných a zlých; nebo mrazem zhyne škodlivá žížala a jedovatá bylina. Tento čas nám připomíná, abychom my sami očistce svou duši od škodných a zhoubných hříchů s čistým srdcem přivítali Ježíše narozeného. Bělota pak sněhová nám připomíná bílé křestní roucho nevinnosti, které se nám dostalo na křtu svatém, a káže nám, abychom je zachovali; pakli je ale ztratíme, abychom svátostí pokání snažili se ho zas nabýti, Bělota sněhu volá na nás: Hleď, křesťane, Bůh tvůj chce, abys se chránil skvrny i té nejmenší, abys byl před Ním jako padlý sníh krásný, bílý a čistý. Hleď, ať není na tobě černé skvrny, buď trpělivý v křížích, měj čisté, nezkažené svědomí, čiň každý skutek s dobrým úmyslem a ne po farizejsku, ne pro marnou chválu lidskou, ne pro časný zisk, ale jen z čisté lásky k Bohu. Buď ve všem prostý, jako holubice a opatrný jako had, říd se při každém činu dle pravidel svatého náboženství, aby jsi se líbil Bohu i lidem, a došel blahoslavenství věčného.

Když země rozmrzá a snili taje, tu se příroda probuzuje a k novému životu povstává. Neboť země, když sníh roztál, vydává ze sebe různé byliny; stromy pukají, louky se zelenají a ptactvo vrací se opět do svých příbytků. Dále ukáže se kvítí, zazelenají se stromy, kvetu štěpnice a vinice, v zelených hájích zpívá ptactvo a vše vychází s plesem a radostí v obnovenou přírodu, ano v máji a v červnu jest jakoby svět byl znovu stvořen od Stvořitele. A co se učíme tehdáž znáti jiného, než všemohoucnost Boží, která zas 3e. jako mrtvé zázrakem oživila, než moudrost Boží, která tolik pzmanitostí v bylinách, v květinách, v stromech, v zvířatech a v ptactvu nám ukazuje, že nás to podivením a úžasem. naplňuje. Všude zříme nevystihlou všemohoucnost a moudrost Boží, neboť kdo napřed řekl Bohu Stvořiteli, jaký má býti slavík a jaký zpěv má vydávati, když ho ještě nebylo. Bůh nepotřeboval, aby mu kdo radil, byla to jeho nedostižitelná moudrost, která od věků ustanovila, jaký má býti orel, jaká má míti křídla, a jaký zrak, aby se mohl hodně vysoko -vznést až k slunci. Moudrost Boží to byla, která před věky věděla, jaké základy mají se položiti zemi, aby tak ohromné skály a vrchy mohly na ní vyrůst, které tu a tam vidíme; moudrost Boží věděla, kudy bude plynouti každý potok, každá řeka; ona věděla, kde by nejlépe mohl stát ten neb onen skalnatý vrch, kde hluboká propast. Moudrost Boží to byla, jenž před věky určila, jaké mají býti na světě stromy, jaké na nich ovoce, kde má růsti konvalina, kde čistá lilie, kde strměti hory, kde se rozkládati roviny, kde býti suché lány i země, kde mořské hlubiny.

Ve všech těchto věcech Stvořitel od nikoho nepotřeboval rady, jak by to neb ono mělo býti stvořeno a zřízeno. Jenom člověk se svým krátkým, obmezeným rozumem častokrát chce předpisy dávat Stvořiteli řka: Teď by mělo pršet, teď by měl býti pěkný čas, teď zima, teď teplo atd., jakoby tomu Stvořitel dobře nerozuměl. Tak se zdá mnohému krátkého rozumu mudrovateli, že by lépe zřídil počasí roční, nežli je zřídil ten, jenž před věky dobře věděl, jak má každé počasí přicházeti, aby nám bylo prospěšno, a který se v řízení svém nezmýlil ani nezmýlí nikdy, až do skonání světa. Ale mudrák takový, jemuž počasí nebývají po chuti, jest proto tak krátkozraký, že je jen podle svého náhledu a své chuti chce míti; Bůh ale hledí ke všeobecnému dobrému. Člověk takový hledí jen, co by tělu prospělo, Bůh ale přihlíží k

tornu, co by více duši bylo k užitku. Ba mnohdykrát takový mudrc neumí ani dobře posouditi věci tyto žádaje míti jen všeho hojně, statků, úrody, obilí, vína, ovoce, dobytka atd., nepovažuje ale při tom, že by mu to ani pro čas neprospělo, kdyby vždy všeho hojně měl dle své chuti a žádosti, jelikož tyto věci člověka v pravdě neblaží, jenom bujným a rozpustilým jej činíce. Mimo to když úroda jest hojná, tedy nebývají plodiny ve vážnosti, pohrdá se jimi a majitel jich nevytěží tolik, jako když je úroda skrovná a jest dobrý odbyt na obilí, ovoce, víno a ostatní plodiny. Z té příčiny Pán Bůh nikdy se nedává másti našimi choutkami, věda dobře, že rozum lidský obmezený neví, co by mu prospělo pro čas i věčnost. Bůh řídí všecko dle své věčné moudrosti, ať se nám to líbí nebo ne. Protož je vždy nejlépe každému rolníku, zahradníku, vinaři a ostatním pracovníkům, aby každý jen ze své strany dobře pořádal to, co mu Bůh uložil a svěřil, aby zaséval dobré semeno na poli svém, dobře' vzdělával svá pole, své luka, své zahrady, štěpnice a vinice, bez zbytečné starosti, jaká mají přijíti počasí, aby se mu vše zdařilo, jak on chce. Nebo zkušenost učí, že se vši svou starostí a péčí nikdo ani kapky deště nestáhne s oblohy, neučiní povětrí teplého ani nespůsobí mrazu v zimě, když' by ho rád měl, ani v letě ho nezadrží, když se mu zdá býti škodným. Tedy je nejlépe pilně a svědomitě pracovati, a k tomu požehnání důvěrně očekávati od Toho, který volá: Pojd'te ke mně všichni, kteří pracujete a obtíženi jste a já vás občerstvím! Čas jarní přírody nám dává ponaučení, jak máme bez odkladu činiti pokání. Když plyne jarní voda ze sněhu v potokách a řekách, zdaž to nejsou slzy přírody, kteréž pláče nad hříchy pokolení lidského, zvláště ale nad hříchy v bezuzdném masopustním čase spáchanými, velíc nám, abychom je oplakávali, dokud čas jest. Setí semena za času jarního zda neučí nás, abychom též símě Božího slova všude rozsívali, aby z něho vykvetlo kvítí cnosti a dobrých skutků, tak jako rozkvétá kvítí v zahradách, kde je zaseto, a působí očím lidským radost a zalíbení. Jako rostou plodiny v poli, tak mají u nás vzrůstati dobré skutky, Bohu milé a nám užitečné k rozmnožení zásluh pro nebe a k dosažení blahoslavenství věčného.

V letním čtvrtletí plodiny zemské dozrávají a příroda Boží dodává všemu pravé chuti, aby to mohlo sloužiti lidem i dobytku za potravu. Zde se nejvíce ukazuje dobrota Boží, která každoročně milionům lidu, dobytku, zvěři, ptactvu a všem

živočichům pokrmu na celý budoucí rok poskytuje. Dobrota tato nám dodává naději, že můžeme vždy bez úzkostlivé starosti v ní důvěřovat, že nás bude vždycky potřebami časnými opatrovati, dokud budeme na tomto světě. Není nám tedy třeba říkati, co budeme jísti, co budeme pít, aneb, čím se budeme odívat; neboť každoročně úroda nám dosti skvělý důkaz dává o otcovské péči Pána Boha našeho. Jest nám jen třeba rozkazu Božího nevyhnutelně poslechnouti a hledati přede vším jiným království Božího a spravedlnosti jeho s důvěrou v Božské příslibení, že ostatní bude nám při-dáno. Moudrost Božská nebe nám darmo dáti nechce, vědouc, že, když jej sobě pracně dobudeme, bude nám o mnoho pří.: jemnější, nežli kdybychom jej obdrželi bez zásluhy; zemské-ale potřeby daruje nám Bůh, abychom všechen ten krátký čas našeho na zemi putování mohli věnovati k rozmnožení zásluh pro dosažení blaženosti věčné. Bohužel stává se naopak proti nařízení Božského úradku. My se staráme o věci časné a věčné zanedbáváme, staráme se úzkostně o tělo, ne-dbajíce o duši. Z té příčiny se nám potom nedaří ani časné dobro, jak bychom sobě přáli, a věčné doufati nemůžeme. Proto milujme cnost, víry se pevně držme, láska obživuj každý čin a dobrý úmysl sprovázej skutky naše. Na podzim nám příroda přináší to, co štědrota Boží uložila svým tvorům k potřebě a k vyživení. Naučení, jež poskytuje podzimní příroda, jest pochopitelné. Ukazuje nám totiž, jak veliká jest štědrota Boží, kteráž otevírajíc ruku svou štědrou, nasycuje každého živočicha požehnáním svým. Zdaž neučí i nás býti štědrými k chudým a shromažďovati sobě almužnou hojně skutků bohumilých? Jako pak příroda podává rozličné dobré věci k naší potřebě tělesné, tak máme i my rozličné dobré skutky konat, jako jsou: modlitba, půst, almužna a j. Tak nás učí příroda v podzimku býti moudrými shromažditeli pokladů pro nebe. Avšak příroda svým čtverým počasím pamatuje nás také na čtyry poslední věci člověka. Jarní čas praví, že, co se narodí, musí umřít; proto káže na smrt vzpomínati a k ní se připravovati dobrým a ctnostným životem. Letní doba nám připomíná soud, že totiž jako žeň v letě dozrává., tak i v soudný den ženci vyberou koukol od pšenice. Proto káže nám varovati se zlého a činiti dobré, abychom obstáli na soudu posledním. Podzimek, když se hojně úrody sklídí, může nás upamatovat na nebe. Kdo hojně naklidil obilí, ovoce, vína a jiného dobra rukou příčinlivou, může potom s radostí požívat toho, co z dobroty Boží obdržel. A tak podobně bude vyvoleným v nebi blaze, jenž sobě nebe pracně dobyli. Blaze bude těm, jenž byli čistého srdce, nebo budou na tvář Boží věčně patřiti; blaze

bude těm, kteří kvíleli, lkali a s pláčem hříchů svých litovali, ti budou vesele prozpěvovat a radostně plesat; blaze bude těm, kteří sobě skládali poklady v nebi, nebo tam je najdou; blaze bude těm, kteří sobě přátely činili z mamony, nebo budou přijati do věčných stánů; blaze bude v nebi těm, kteří na světě se cvičili v zapírání sebe, v postu, v umrtvení zlých žádostí, nebo ti budou míti v slávě nebeské věčné hody; blaze bude v nebi těm, kteří přede vším jiným hledali království Božího a spravedlnosti jeho; blaze bude těm, kteří nelopotíce se jen pro pomíjející, marné věci zemské, raději péči svou vynaložili k tomu, aby sobě vydobyli hojnost Božské milosti, která sílí křesťana, aby neustál dobře činiti, aby cnosti se zcela oddal a aby v dobrém setrval. Pak zajisté bude účasten neobsáhlé Boží slávy a bude požívat věčně svatého pokoje a blaženosti nevýslovné, bude spatřovat ovoce spravedlnosti, již hledal, již miloval, po níž stále toužil; bude vidět, jakou mu spravedlnost Boží připravila korunu z drahých kamenů a perel, spatří se postaveného mezi knížaty lidu vyvoleného, a bude vidět, jak jej spravedlnost Božská oděla drahým kmentem svatosti.

Tak nás pamatuje podzimek, doba sklizně, na slávu vyvolených v nebi a vzbuzuje nás, abychom neustálou prací dobyli sobě neskončenou slávu v nebi. Zimní čas nás upomíná, že jednou pomine celý svět; v den soudný přestane běh jeho. Zima jest obraz smrti, obraz konce. Země zmrzne, pokryje se sněhem, a takřka bílým umrlým rouchem se ovine, a neuvidíš na ni více rozkvétat krásné květiny, neuvidíš víc kvítím okrášlených palouků, neuvidíš zeleň bujných lesů a štěpnic vykvétat, ovoce dozrávat a osení růsti. Zimou vše se zničí a takřka v hrob ukládá. A takový bude i konec světa; tehďáž pomine jeho sláva, jeho radost, jeho bohatství, jeho rozkoš, jeho nádhera, jeho štěstí, jeho blaženost. Kdo se bude tenkrát kořit a klanět velkým pánům, knížatům a králům, kdo bude tehďáž velebit slávu a bohatství urozených, kdo bude obdivovat moudrost světáků, kteří měli pro všecko dost rozumu a chytrosti, jen duši, spasení a věčnost nedbali? kdež budou tenkrát divadla světská, plesy a radovánky? Ach, to všecko zhyne, jakov zimě květiny a rostliny. V den soudný nebudeš vidět bohatá knížata jezdit v drahém kočáře, aniž se král bude procházet v nádherném paláci, aniž se bude panna zdobit marnivě, aniž budou světa milovníci sobě při veselé hudbě tance a výskání hledět; ano, tenkrát budou, jak dí Písmo svaté, kvíletí všecka

pokolení země pro strach a očekávání těch věcí, které přijdou na veškeren okršlek země. Pročež každoročně, když se zima přibližuje a všecko, co v letě rostlo, se zelenalo a kvetlo, mrazem hyne, považujeme tyto pomíjející věci vždy za hlasy Boží, jimiž Bůh volá na jednoho každého člověka na světě: Nevaž, člověče, své srdce na věci marné a pomíjivé, nebo nic není stálého pod sluncem; duše tvá, ale jest nesmrtelná, o tu dbej, pro ni snaž se pracovat, takové statky, které duši prospějí k dosáhnutí blaha neskonaleho, shromažďovat, abys, když den soudný nastane a 'tvé skutky na váze spravedlnosti se vážit budou, nebyl nalezen na váze lehkým a nebyl jako neplodný strom podřat a na oheň uvržen, ale mohl slyšet slova radostná: Služebníče dobrý a věrný, že jsi nad málem byl věrný, nad mnohem tebe ustanovím, vejdiž v radost Pána svého! Sněhem bílým dále býváme upozorněni, abychom nevinnost na křtu svatém obdrženou stále zachovali a ztracenou hledali, abychom se v nevinnosti mohli před Boha v soudný den postavit.

V čase jarním příroda nám ukazuje nejvíce moudrost Boží, která se jeví v rozličnosti krásných květin, stromů a bylin, ano i na ptactvu, jež ve veliké rozmanitosti se ukazuje a zpěvem svým stvořitele oslavuje.

Letního času, když vše dozrává, ukazuje nám příroda nejvíc na dobrotu Boží, v níž máme každého času pevně důvěřovat nejsouce nikdy příliš úzkostliví o časné potřeby, ale tím více se starat máme o spasení duše, o věčnost a nebeskou neskonalou slávu u Boha v nebi. —

Tak nás příroda v každém ročním počasí poukazuje na moudrost, dobrotu a všemohoucnost Boží, abychom z ní se naučili znáti Boha a milovali ho tak, jak i On nás miluje. Poutník Cellenský, je-li zbožný a umí-li všecky podivné skutky Boží s pokorou k svému naučení obracet, může se na té cestě mnohému naučit.

Když poutník od Brna půl hodiny cesty urazí, naskytne se mu velmi pěkná vyhlídka na krajiny u Modři; Rajhradu, Slavkova až téměř k Vyškovu. Tam květnaté luhy, bohaté a úrodné pole, tu krásné sady a lesy činí krajinu tu krásnou zahradou. Pak se přijde na vrch ke kapli sv. Peregrina, u níž poutníci konají pobožnost prosíce o další posilu a ochranu Boží. S vrchu toho jest viděti skoro na sto mil do okolí, v němž trůní město Brno, od východu,

severu a západu ověnčeno vysokými horami, jež halí tmavomodré lesy a je tak před studenými a prudkými větry chrání; k jihu vystupují hory Palavské, objevuje se Břeclava, Mikulov a otvírá se rozhled až k rakouským hranicím; k západu viděti až sousedství Znojma, kde krásná pole, sady, lesy a vinohrady, na nichž hojně požehnání bývá, oku mile lahodí a nás zajímají.

Bůh jest tak štědrý, bohatý, že nikdo není nad něho, On v nouzi zhynout v sebe důvěřující nenechá.

Každý pracující a v něj důvěřující dojde požehnání hojného, Kdo jen pilně pracuje, modlí se rád a všech hříchů zanechá, Ten se může důvěřiti v jeho Božskou dobrotu a lásku,

Že jej v světě obživí a v nebi dá s vyvolenými jeho částku.

S vrchu od kaple této jde se okolo Ořechova, Tikovic Mělčan. V okolí vesnic těchto není ničeho zvláště zajímavého. V tomto okrsku viděti jen sady stromové a polnosti.

Od severu je vyhlídka zastřena horami, jež jsou lesem po-rostlé. Na polích a v sadech bývá vidět Boží požehnání dosti hojně. Od Mělčan jde se k Pravlovu, kde poutníci obědvají a duchovní vůdcové poutníkům udělují v chrámu svatě požehnání. Když se ale přijde na vrch před Pravlov, spatří pout-ník bujný vzrůst stromů a krásných vinic, kteréž jakoby slabým chodcům chuti dodávali k dalšímu cestování. Když se ale poutník nazpět k jihovýchodu ohlédne, uhlídá údolí tři hodiny zdělí, porostlé stromy až k vrchu Zidlochovskému. Vrch tento má skoro tři míle v objemu ; jest kolkolem vysázen stromy a vinicemi, i pole jsou tu úrodná jak na jeho vrcholí tak i po stranách, která závodí v úrodnosti se sady ovocnými a vinicemi. Obyvatelé tamnější dosti jsou zámožní, zvláště ti, kteří jsou příčinlivi, a náležitě pilní. V blízkém okolí jsou tři městyse, totiž Zidlochovice, Blučina a Nosislava. —

Cellenský poutník může také, jestliže mu libo, kráčetí přes Dolní Kounice, kdež teče řeka od Jihlavy a Velkého Meziříčí. Reka tato okolo r. 1862 se rozvodnila tak velice, že mnoho domů na obou březích pobourala, ano i do sva-tyně Boží vystoupila, tak že se služby Boží musely konati v kapli sv. panny Barbory, až vystavěl se nový důstojný chrám Páně, k vykonávání služeb Božích příhodný. Městečko toto, Dolní Kounice, stojí uprostřed mnohých vrcholů, kteréž jsou vinicemi a stromovím posázeny, tak že se zdá, jakoby příroda Boží zde krásný ráj

vytvořila. Však i nemalý užitek přinášejí obyvatelům tamnějším vinice tyto k živnosti jejich, začez oni dobrotu Boží vychvalují, a putující spolu s brněn-ským procesím do Marie Cell, úctu svou k Bohu a Marii Panně na jevo dávají.

Ano, tak to také máme činit, ctíti Boha vždy, našeho Pána,
Modlívát se rádi máme a utíkat k němu s večera i z rána;
Těž i Panna Maria, Spasitele máti, má být od nás každodenně ctěna,
Jejíž mocná přímluva všecko nám vymůže u jejího Syna.
Když Ona prosí za nás, smazuje se nám hříšníkům vina;
A proto ráno, v poledne. i večer modlitbami bývá od nás velebena.

Od Pravlova jdou poutníci Cellenští dlouhou silnicí, po jejichž obou stranách rozprostírají se úrodná pole, nejvíce pšenici a proso rodící. Od Bohutic k Miroslavi a k Hostě-hradicím, k městečkám před Znojmem ležícím jde se cestou, na kteréž s jedné strany -vinice a s druhé polnossi leží; též pěkných sadů ovocných tu viděti, zvláště Miroslava má takovou bohatost vinic, že tamnější vinaři v úrodném roku 200 věder vína z hroznů vytlačí. Kdyby nebylo obtížno poutníkovi vystoupiti na vrchol nejvyšší v Miroslavi, spatřil by k východu, jihu a západu krajinu v objemu skoro půl druhého sta mil. Nebot k východu je vyhlídka až skoro k Hodonínu táhlými rovinami, ano skoro až k Olomouci. K jihozápadu viděti až daleko do Rakous. Příroda zde podává hojnost obilí, ovoce a vína, tak že příčinliví a pracovití obyvatelé tam jsou dosti bohatí a zámožní, a dovážejí obilí, víno i ovoce do Znojma na prodej, ano neošádají se i vzdálenosti města Brna.

Od Hostěhradíc a Miroslavi jdou poutníci k městečku Pustoměřicím, které jest na pěkné rovině vystaveno a před nímž úrodné polnosti leží, tak že tu všeho druhu rostliny se daří a bujně rostou. Z druhé strany je polnost též v rovině, ale o něco výše, kde se obilí všeho druhu sívá, z něhož zvláště proso se tam nejlépe daří. Pak se přijde k vesnici, kdež polnost, sady a vinice vštípené, svých pracovníků odměňují hojným užtkem při Božím požehnání.

Hodinu cesty na to kráčejí poutníci přes dubový les až se přijde k vesnici, od níž jsou samé vinice až ke Znojmu, kteréž město jest vystaveno na ' vyvýšeném pahrbku, odkud jest rozhled až daleko do Rakous, kdež viděti lze mnoho, vesnic uprostřed polností na pěkné rovině ležících, kdež také mnoho úrodných vinic

všude se rozprostírá. Město Znojmo, okolo něhož teče řeka Dyje, leží v krajně úrodné na ovoce, obilí a víno, tak že při Božím požehnání netřeba se tam obávat nedostatku časných potřeb. Od východu až k západu jest město Znojmo obklopeno vinicemi. Na severu vypíná se na vrchu klášter křižovníků. Na polední straně jest viděti Klosterbruck, v němž bydleli premonstráti, ale nyní jest tam vojenský ústav kadetů.

V městě Znojmě konávají poutníci slavný průvod ku kostelu svatého Mikuláše; bývají zde též na mši svaté a pak obědvají. Po obědě nastoupí ze Znojma další cestu přes ne-úrodný vrch, na němž ani polí ani vinic není, nýbrž jen planina neúrodná tu se rozkládá. Pak se jde okolo několika vesnic a přes dvě městečka až k Rejci napořád rovinou. Reje jest první rakouské město, bohaté na víno, obilí i ovoce. Odtud se jde do městečka Valu a pak do Pulkavy, druhého rakouského města, v němž bývají poutníci druhého dne na noclehu.. Nemohu opomenout pojednati o tom, co podává příroda za krásný pohled u posledního městečka moravského, Knadlsdorf, po česku Hnolice zvaného, od něhož půl hodiny vzdáleno jest městečko jiné, Šatava, nejbohatší farnost v brněnském biskupství. Okolí Šatavy s vysázenými vinicemi jest jako zobrazený ráj. Ovocné stromy ve vinných sadech poskytují krásný pohled a velmi milý dojem. Nebo nedovede cestovatel tudy jdoucí udržeti zraku svého, by se nejal obdivovati krásu a bohatost přírody v těchto místech a velebiti Boží dobrotu za ty nesmírné dary, které na každém místě příroda podává světu ku požitku i okrase. A jestli příroda v prvnějším městysi ve vůkolí jeho s vytvořením krásy a půvabnosti tak pokročila, tedy v Rejci zase, v rakouském městě dosti velikém, dílo své krásy, půvabnosti, bohatství a dobroty dovršila. Nebo k severu od Rejce prostírá se stráň, jako křídlo toho města, kterážto jest pěknými ovocnými stromy vysázená; k východu samá polnost úrodná na krásné rovině; k poledni pak viděti jest nepřehlednou rovinu rakouskou půvabnosti okouzlující. Z druhé strany toho města k severu za přerozkošnými vinicemi a sady vystupují pahrbky, porostlé stromy lesními. Tak v celém tom okolí Boží krása se zřetelně jeví, a nás k obdivu, vděčnosti a lásce Boží mocné budí.

Když poutník dobrotu Boží při cestování rozjímá

A krásu Boží všude zjevnou velebí a obdivuje,

Duchovní užitek spasitelný pro věčnost toho má,

Že se jemu v těchto věcech Boží moudrost objevuje,

Kterážto Božská moudrost, když se jí křesťan zasnoubí,
Spravuje činy jeho, tak že se Bohu zalíbí.

V Hnolicích, posledním městečku na Moravě, jest v kostele voda uzdravující. Do toho kostela vjel jedenkrátě sedlák s koněm slepým, aby kůň nabyl zraku; a slepý kůň vskutku prohlédl, ale sedlák oslepl, že se opovážil s koněm do ko-stela vejíti. A na památku visí u té studně podkova z toho koně. Tak mi bylo vypravováno na faře v Hnolicích čili v Gnadlsdorfu.

Pod městem Rejcem jest jiné menší městečko a na bok též jedno; od sebe jsou jen čtvrt hodiny vzdálena a -činí krásný trojhran.

Město Reje, kteréž, jak mi někdo řekl, po česku jme-nuje se Rejč, čili Rýč, jest k severu zádmami opřeno do hor, za nimiž, dle zdání, jsou hranice Znojemského, a pak dál Jihlavského kraje. Na těchto horách jsou místy vinice, místy lesní stromy a místem pustina neúrodná, kde ani stromy, ani byliny nerostou. Ale k polední straně s Vrchu jmenovaného trojhranu daleko viděti vinice, polnosti a stromy.

Nevím, jak může kráčet tvor po světě překrásném,

By nebyl povzbuzen k lásce dobrého, laskavého Boha;

Vždyť všude uhlídá krásu a Boží dobrotu, kde kročí noha.

Musí tedy zamilovat tvůrce v tomto výjevu tak jasném,

V němž se zračí láska Boží, moudrost též i dobrotu Jeho,

A táhne silně k milování Tvůrce, Boha Pána svého.

Okolo městečka Valu, přes něž se jde od Rejcu k Pulkavě, jsou samé polnosti, z nichž úroda v měsíci. srpnu bývá již sklizena. Tedy příroda poutníkovi Cellenskému nemůže ukazovati již svou půvabnost a plodnou bohatost, leč tomu, který by tudy krácel v máji aneb v červnu. K severní straně jsou hory porostlé lesními stromy a pod nimi zdají se býti vinice, neb se zdaleka zelenají a jako zeleným lemem ty krásné hory obrubují.

Mezi Valy a Pulkavou jest údolí; z pravé strany, až pod horami jest městys neboli ves a v levo též kus od cesty viděti ves, a to jedna proti druhé leží, jak by na sebe volaly a jedna druhé dobrý den neb dobrou noc dávaly a ku chvále Boží se vespolek povzbuzovaly, že v tak krásném údolí postaveny jsou úrodná pole a luka dosahují od jedné vsi až k druhé a na jedné straně na pahrbcích mistrně vy-sázeny

jsou vinice a z druhé pole, kteréž dává obilí na chléb a jiné potřeby; začez má duše Boha na každý den vděčně chválí a velebí.

Pulkava jest druhé rakouské město, dvě hodiny od Rejcu, v němž druhý den první houfové poutníků průvodu brněnského bývají na noclehu. Město postaveno v údolí, kteréž příroda nadělila bohatě krásou, půvabností a úrodností. Od východu k poledni, k západu i -k půlnoci, tedy ze všech stran obklíčeno jest vinicemi, v nichž ovocné stromy při Božím požehnání hojnost ovoce poskytují. Polnost ve vřkolu jest úrodná- přinášejíc v požehnaný rok hojnost obilí, tak že město to bývá potřebami od přírody bohatě poděleno a nemá zapotřebí hledati jinde potravy. Ano i dřívím jest hojně zásobeno z hor, která k půlnoci vystupují od Rejce až za Pul-kovu jako ohradní zeď Rakouska, za nimiž jistě jsou nedaleko hranice české a moravské a dědiny kraje Jihlavského. Zdá se, jakoby tyto hory od přírody byly ohradní zdě mezi • Rakousy, Čechy a Moravou, aby druhy nepřátelští Němci do Čech a Moravy a Čechové do Němec vpády činiti ne-mohli. Nebo před lety nebývaly Čechy a Morava s Rakousy jako teď spojeny, a hory tenkrát, když ještě nebylo silnic, bývaly nejlepší ohradou proti nepřátelským vojům. Od Pulkavy jde se pohodlnou cestou ke třem Dubům přes několik vesnic a několik jich též vidět na boku, na straně té cesty. Zde se kráčí přes samou polnost, zde nejsou žádné vinice ani sady ovocných stromů, žádná silnice, jen vozová cesta; zdaleka ale viděti kusy černých lesů

Dne tedy třetího okolo desáté hodiny před polednem přijdou poutníci ke třem Dubům. Brněnský průvod, koná slavný vchod do chrámu Páně, kdež bývá sloužena slavná mše svatá, konají se modlitby a prozpěvují se písně k úctě Nejsvětějšího a oslavení Boží matky. Po obědě pak se cestuje tři hodiny dále k vykonání křížové testy. Obraz bolestné Panny Marie, jež se v tom třídubském kostele spatřuje, byl někdy na dubě ze třech kmenů rostlém, z něhož ještě částky v schránce za velkým oltářem jest zřítí. Když pak lidé před tím obrazem se modlivali, docházeli mnohých milostí na přímluvu Panny Marie; tedy vystaven tu slavný chrám Páně pro pobožné příchozí, a poutníky ze všech stran, aby v něm svou pobožnost vykonávat a potřebných milostí k svému spasení od Boha vyžádati mohli.

Jest tedy ten třídubský chrám Boží ke cti svaté Panny vystaven na povýšeném pohoří. Od polední strany dvě hodiny 1: cesty, když poutník naň hledí, zná se, jakoby viděl bílou, krásnou labut. A poněvadž jest vystaven u samého lesa, tedy mu les tento tvoří dvě krásná černá křídla, tak že by Paní nebeská mohla říci: Bydlo mé jest bílé, jako labuť, a křídla má černá ale krásná.

Pod tím chrámem jest údolí tři hodiny cesty dlouhé, kde jest samá polnost, ale žádné vinice ani sady, jen vesnice jedna za druhou, v nichž rakouští obyvatelé pracují v potu tváře chleba sobě dobývajíce.

Údolí toto jest od přírody kolkolem ohraženo horami, čarokrásně porostlými černým lesem borovým, což působí zajímavý pohled cestujícímu a nutí ho ku chvále nedostihlé moudrosti Boží, která tisíce krásných rájů na světě vytvořila. Protož oplakávejme hříchy naše a dejme jim navždy výhost; potom nebude nám svět více údolím slzavým, ale krásným rájem zemským přinášejícím nám mnoho dobrého a příjemného. Nekajícím jen hříšníkům není svět rájem, ale údolím trapným, místem předpekli a předtuchou pekla hrozného. Chraňme se hříchů a stane se nám svět předtuchou nebes, kdež nás čeká palma radostí neskonalých s vyvolenými Božími. Kdyby údolí toto pod chrámem třídubským bylo naplněno vodou, podobalo by se jezeru Jenezaretskému, po němž Pán Ježíš jezdil a v němž rybáři Galilejští lovivali ryby a od Pána za lovitele lidí byli vyvoleni.

Když pak od chrámu Třídubského kráčí poutník tři hodiny po samých polnostech údolím, ohraženým kolkolem horami, pokrytými lesem borovým, přijde do zvláštního údolí, kde teče řeka černá, tak jak naše Švarcava, která plyne Starým Brnem od černých hor a je též černá. Řeka tato rakouská tekoucí do Dunaje jest však mnohem černější než 'naše Švarcava, ale jest čistá a průhledná. Tam ale, kde do Dunaje vpadá, není již více černá, an voda v Dunaji jest 'na pohled pěkně bílá jest. Za řekou touto leží vesnice v níž jest chrám Páně dosti pěkný. Z druhé strany jsou postaveny pilíře a na nich vyryty obrazy křížové cesty a poutníci celenší zde konají pobožnost, modlíce se, zpívajíce písně a rozjímajíce o umučení a bolestech Páně. Jest to údolí za-jímavé pro ten chrám a pro tu křížovou cestu, jež z obou stran naproti sobě stojí, a v němž krásně plyne řeka, vůkol ale samé pahorky strmí a cestovateli otvírají se dvě krásné rokle, jimiž se do dálky čarokrásný pohled až k pohoří českému poskytuje. Když pak se vyjde na Kalvarii, kde ukřižování Krysta

Pána jest vyobrazeno, stojí tu kamenný kříž a pod ním socha 'svaté • Maří Majdaleny a vedle kříže • socha Panny Marie z jedné a socha svatého Jana z druhé strany. Pobožnost křížové cesty může se konati ze dvou stran. Od strany půlnoční jest umučení Ježíše vyobrazeno na pilířích a od polední na sloupech. S vrchu této hory Kalvárie hned zase viděti údolí k polední straně, kudy teče ta řeka černá, ale jen na hodinu cesty, až zas krásné pohoří jej ukončí. Údolí to jest úzké, jen jako průliv té řeky, kudy ona plyne, a zde zas začínají úrodné vinice.

Pohled na údolí toto jest krásný; nebo okolo tekoucí zde řeky jest řada krásných stromů. Po jedné straně jest samá planina, teprv dále zelenají se vinice; - druhé strany, ale mile jímá krása vinogradů, kteréž, kdybych mohl a uměl vykresliti, přál bych sobě, nebo bych pro sebe a pro čtenáře vykreslil údolí rajske, v němž všemocnost a dobrota Boží v přírodě se zřejmě jeví a poutníka k lásce Boží pudí. (Popis tento psán jest právě na Kalvarii.)

Od hory Kalvarie jde se dolů údolím zprvu zmíněným, okolo řeky as hodinu cesty, přes malý městys a podle jedné vesnice krásnými vinicemi posazené. A pak zase hodinu cesty kráčí poutník a přijde do třetího rakouského města Dlouhá Luže zvaného, a odtud za čtvrt hodiny dospěje do Kremže, čtvrtého rakouského města, a za malé půl hodiny do města Steinu, kteréž jest skoro tak velké jako Kremž a stojí podle řeky Dunaje. Na konci města Steinu jest přes řeku Dunaj most 500 kroků dlouhý, s něhož sejda přijdeš hned zase do městečka Mank zvaného. Od městečka toho jde se přes pole; na boku jsou vinice. Jest tam také velké cvičiliště, na němž císařští vojáci miněři se cvičí v děláni příkopů čili záloh, anebo podkopů. Pak se zase přijde k malému městysi u samé hory Kytvajn, po níž jdouce poutníci modlí se růženec každý sám po tichu. Jméno hory Kytvajn (Güttweih) nevím co znamená. Kyt po česku mohlo by se potahovati na kytku, wein ale po německu na víno. Tedy bych mohl mysliti, že je to vinná kytka. Jde-li se od Znojma ke Kytvajnu, jest Kytvaju konec vinného kraje; jde-li se od strany polední k tomu vrchu, tedy jest on začátkem těch nejbohatších vinic v Rakousku. A protože vrch ten vysoký sám o sobě stojí, poskytuje široko daleko pohled na vinný kraj, tak že by se-mohl pravdivě jmenovati vinnou kytkou. Na vrchu tom jest budova klášterní nákladně vystavená a ohražená, tak že útokům nepřátelským mohl by se dobře brániti. Chrám Páně může býti vřaděn mezi vzácnější budovy chrámové. Presbyterium s velkým oltářem jest o jedenáct stupňů zvýšeno, a pod

presbyterium jest sklepení s třemi oltáři a několika zpovědnicemi. Odtud ta pověst, že jsou tam tři kostely, jeden na druhém. Po stranách lodě chrámové ve výklenkách jest osm krásných oltářů; při každém oltáři jest několik krásných maleb. Co y je v této svatyni drahokamů, drahých monstranci, kalichů a rouch • kostelních, to nelze popsati. Jest tam též několik světnic krásně malovaných, jakobys něco nebeského viděl.

Pohled s hory této jest tak půvabný a velkolepý, že taky ni-kde jsem neviděl. Přál bych sobě býti malířem, abych mohl čtenářovi ten zemský ráj mistrovsky vyobraziti. První, co do oka padá, jest řeka Dunaj. Na tuto řeku mohou se jistě potahovati slova žalmu: Reka tekoucí obveseluje město Boží, jež jest příbytek Nejvyššího. A není-li celá příroda a všecko co v ní k spatření jest, městem B-žini? A zda neobveselí se člověk pohledem na tok veleřeky této, která tak velebně plyne, tak zajímavě se viní a tak jasně se leskne? Musí zajisté křesťan k velebení Boha, stvořitele všech věcí pohnut býti. K východu přes Dunaj viděti v dálku dle zdání na dvacet mil. Nedostížitelné krásy jest pohled na úrodné luhy stromovím porostlé, okolo nichž Dunaj plyne a na více toků se uměle rozlévá. A v nejzazší té dálce dvaceti mil táhne se až ke Kremži krásné pásmo hor rovné a zvýšené, jakoby k obloze dosahující; mezi tím města a vesnice uprostřed vinic, polností a sadů.

K polední straně uhlídáš rovinu třiceti mil až k městu. Sv. Hypolitu, a přes ně až k horám, skrze něž jdeme druhý' den, totiž pátý den cesty od Brna. Horami těmi jde se celé dva dni až do Marie Cell. Od hory Gëttweih vidí cestovatel tři vrchy neobyčejné vysokosti, až u samé Marie Celly stojící, ve vzdálenosti však 15 mil. Jest to neobyčejná a ohromná vysokost těch vrchů, když z takové dálky je spatřiti jest.

Všecko, panující, slavný Bože, co vidím očima na této krásné zemi,
Všecko volá na nás, abychom nekráčeli po tom krásném světě němí,
Ale vidouce vrchy, stráně, lesy pláně, sady, vinice, pole,
Vidouce toky řek, potoků, obdivující tvou moudrost pohnuli se k chvále
Jmena Tvého přeslavného, nad něž ničeho ve světě slavnějšího:
Nic není divnějšího, velebnějšího, dobrotivějšího a mocnějšího.
Pročež chval Tebe, panující Bože, země, nebe, slunce, měsíc,

Chval Tebe každý tok řeky, chval Tebe jasnost hvězd svítíc,
Chvaltež Tebe lesy, pole, palouky, vinice, sady, štěpnice, květnice,
Zvířata, ptactvo, dobytek, — dědiny, města, krajiny oslavující
Slávu, moc, dobrotu, moudrost, prozřetelnost, nesmrtelnost.
Chvála a sláva tato ať trvá bez skonání, po celou věčnost:

K západu uhlídáš z Kytvajnu (Güttweih) nesčetné množství vrcholů, kteréž se táhnou řadou až k Maria Tabule a Činí zajímavý pohled. K severu jest pohled na Dunaj, na město. Kremž, Stein a Maln. V pravo od Kremže jest pohled na vinné sady, kteréž jsou velmi rozsáhlé a bohaté. Zkrátka, čtenáři, nemohu ti vypsát, tím méně vykreslití pohled na tu Boží přírodu, kterou vůkol z toho vrchu může každý uhlídat. Ale když ti to ani vypsát ani vykreslit nemohu, chtěl bych tedy, by jsi šel sám a uhlídal, co jsi ještě nikdy neviděl. Nejednou, když jsem to na té hoře psal a pohlédl na to krásné kouzlo, Boží přírody, zvolal jsem: Bože, ty jsi mocný, ty jsi slavný, ty jsi moudrý, ty jsi blažený Bůh; protož budu tě milovat vřele, abych se také účasten stal slávy a blahoslavenství tvého a mohl je s tebou požívatí na věky věkův. Amen.

Popis druhé polovice cesty Cellenské

Když se sejde s hory Kytyajn, jde se údolím, z obou stran horami ohraženým, kteréž jsou porostlé stromovým lesním. Na levo jest viděti vršiny posázené lesem, a okolo silnice jest pole, jež při dobré povětrnosti dává úrodu dosti hojnou, za niž děkujeme Bohu a chvalme ho na věky, nebo jest dobrý, štědrý a bohatý Pán nebe i země.

Vyjda z údolí toho uhlídá poutník prostrannou rovinu, samé pole a množství osad na vše strany, jakoby přišel na nějaký nový svět. Za rovinou jeví se poutníku osm nejvyšších vrcholů štyrských, patnáct mil odtud vzdálených. Pravím osm nejvyšších, proto že je v těch místech vrchů tisíce a tisíce, ale pro vzdálenost patnácti Mil nevidět než těch osm nejvyšších, kteréž tak vysoko strmí, každý kolik set stop nad ostatními vrchy, že se zdá, že hbitý skákač mohl by z nich snadno vyskočit na oblohu. Mohutným hlasem zdají se volati na poutníky již z daleka: Pospěšte, ctitelové Marianští, do Celly k Panně, k milé Bohorodičce, a chcete-li, najdete u ní jistě bezpečné a záštitné útočiště. Nebo ona je ctitelům svým jistě náchylna, pomáhá jim ráda v každé jejich potřebě. Jenom se k ní uteč, poutníčku nábožný a věrný, v každé nouzi a úzkosti, ve všech těžkostech, v hladu, v žízni a v každé potřebě duše i těla; jistě ti zpomůže a vyprosí u Boha svaté požehnání.

Po tři hodiny kráčí poutník po té prostoře polní okolo několika vesnic i přes ně, které z daleka viděti bylo, a čím dále kráčí, tím více se rovina šíří. Neboť k východu a západu v nepřehledné dálce jest samá rovina, naproti pak viděti hory, přes něž se musí kráčet již druhý a třetí den až do Marie Cell. Tyto hory se na poutníka takořka usmívají a slibují mu příjemný stín, dobrou zdravou vodu, čistou jako křišťál, tekoucí řekami okolo silnice až do Marie Celly. A nejen vody, ale všeho jiného, čehokoliv má poutník zapotřebí, dostane se mu, aby jen k trůnu svaté Panny pospíchal s toužebností největší. Teď se poutníkům objeví město Svatý Hypolit (Sankt 1361ten), v kterémž městě svatý Hypolit snad biskupem byl, a kdq posud biskupské sídlo jest i chrám Páně krásné ozdobený, tak že se od zlata jen skví. Okolo města jde dráha železná -od Vídně k Linci. Zde jest velice zajímavý pohled na ten mistroský výtvar Boží přírody, povzbuzující poutníka k

lásce a ku chvále Boha, původce všech věcí stvořených a pro člověka připravených.

Od Kremže k městu Svato-Hypolitskému jde se čtyry hodiny rovnou cestou a dosti rozsáhlou polní rovinou, rovinou, pravím, ale přec zde onde nížina jest a zas zvýšenina, ač jen malá. Ale od města Svato-Hypolitského jde se čtyry hodiny rovinou tak podivnou, že ani o- stopu se silnice nesníží-aníž zvýší. Podle silnice z obou stran jsou pole dosti úrodná; na místě tom ještě před nedávnem byl trávník a pastviště ohromně dlouhé, teď ale jest proměněno v pole, kteréž jest lak rovné, Že když dvě hodiny od města Sv. Hypolita ujdeš, a kdybys se do příkopu silnice obráceným zrakem nazpět položil, tedy věži i s městem Sv. Hypolitským uhlídáš. I zde jest krásný a zajímavý pohled. Od východu táhne se pásmo hor po straně silnice; od západu uhlídati lze pahrbky lesními stromy porostlé, a z polední a půlnoční strany táhnou se krásné pahrbky blíž a blíže silnice, až u města Vilhelmsburku se konečně spojí. Město toto jest již v těch horách poledních, jimiž se po dva dni kráčí až do Marie Celly.

Hory tyto, které se od Svatého Hypolita na obou stranách kus od silnice odtahují, a pak se sbližují, až se spojí, připadaly nám poutníkům jako roztažený plášť Marie Panny, pod nějž, ona ctitele své kryje a před záhubou chrání. Zde dobře zpěv známý se může zpívati: „Pod tvůj plášť se utíkáe, Panenko Mafía, za ochranu tě žádáme, Matko milostivá, ochraň, zastaň, vysvobod' nás, před nepřáteli zastaň nás, neb jsi mocná, Matko Božská, královno andělská.'

Jak přijdeš, poutníku, za městys Vilhelmsburk, již jsi zavřen v té rajske horské prostoře, kterou ti bude kráčetí dva dni, až do údolí Cellenského; a půjdeš-li k chrámu sv. Trojice, tedy ještě o dva dni více budeš horami kráčetí, tak Že po celé čtyry dny do světa viděti nebudeš. Uvidíš samé jenom vrchy a stráně před sebou, za sebou a po obou stranách — tak jako když kráčíš středem velkého města a nevidíš okolo sebe nic jen domy, tak také zde jen vrchy, porostlé stromy lesními, místem pole a palouky v nížinách i na vrcholích uvidíš. Pa-louky dávají hojnost trávy., pro dobytek, tak že ho tam také pro své potřeby dostatečné chovají, nekupující volů polských nebo uherských, jako na Moravě.

Od Vilhelmsburku hodinu cesty viděti před sebou deset nedaleko od sebe vzdálených pahrbků, lesními stromy porostlých, mezi nimi luka a pole. Příroda zde tak kouzelný a zajímavý pohled vytvořila, že místo popisování té krásy vyzývám uctivě čtenáře, není-li chromý, aby raděj sám zašel uzřít ten pahrbkový krásný Boží ráj.

Na Moravě máme mnoho řek. Okolo Znojma teče řeka Dyje, od Jihlavy Jihlavka, od Meziříčí Meziříčka. Tyto dvě poslední řeky se u města Ivančic sejdou, a když se tuze rozvodní, pobourají osady, které se na pobřeží jejich nacházejí, jako v roku 1862 v Dolních Kounicích, kde z domů u řeky vystavených málo který neporušený zůstal. Svarcava a Svitavka pro-těkají Brnem, za se spojí a tečou do Dyje; tato pak spojí se s Moravou, jež plyne od Olomouce, a vpadá do Dunaje po němž se jede k moři a přes Moře do Svaté země: ale řeky tyto čisté vody nemají. V horách ale rakouských hned za Vilhelmsburkem teče řeka tak krásně průhledná jasná, jako křišťál a k pití tak dobrá, že nenajdeš chutnější vody nad tuto, proto že se prýští ze skal. Při řece této jest 'mnoho dílen na železo, které se vozí až do Moravy a jest lepší než moravské železo. Reka tekoucí obveseluje město. přírody Boží, která na každém místě tvoří divy v celém Božím světě, zvláště v těchto horách u řeky této cestujícího pobízí příroda ku chvále Boží.

Řeka tekoucí obveseluje město Boží přírody divotorné,
Řeka tekoucí tato jest výtok krajiny rajské, nebeské, horné,
Nebo zdá se cestovateli jdoucímu při řece křišťálové,
Nebo zdá se, že cestuje rájem, v němžto krásní pahrbkové
Usmívají se naň a připomínají mu rajskou krajinu,
Usmívají se naň a velí mu. chválit moudrost Boží jedinu,

Která vše tak podivně a krásně vytvořila na světě, Která chválena má být od svých tvorů v zimě i v letě. Od Vilhelmsburku přes dvě hodiny cesty kráčivší poutník přijde do prostory hornaté dosti rozsáhlé, kde se rozchází sil-nice na dvě strany. V levo jde bezpochyby k Vídni a v pravo do Marie Celly. Mezi nimi jest, dle zdání, prostora v objemu půl dne cesty, ozdobena desíti vrchami a od přírody tak krásná, že se zdá býti trůnem Božím, kde se komonstvo nebeské klaní nejvyššímu Tvůrci a Pánu všech věcí, jenž jest jistě nejhlubší poklony a nevyšší cti hoden. Za touto prostorou jest viděti jinou, větší než onu první, ale jen s jedním vrchem. A mezi

těmito horami jest Jozefov čili Lilienfeld, nad nímž jest hora tak krásně okrouhle a rovno do vrchu rostlá a tříhranná od vrchu úzká, k spodu široká aleje mezi lesním stromovím, že schválně tak ku cti nejsvětějších osob Ježíš, Maria a Josef způsobena se býti zdá. K západu pak několik vrchů menších, ale na pohled až milo krásných se spatřuje, začez poutník má, Boha a tři nejsvětější jmena : Ježíše, Marii, a Josefa ctíti a velebiti, dokud Žije a síla jeho stačí.

Chrám Páně a budova klášterní v Lilienfeldu jest stavěna náktadem Ferdinanda III., a může se jistě počítati mezi krásné budovy v Rakousku. Místo, na kterém klášter a kostel stojí, jest prostřed vrchů od přírody tak krásných, že jest na všechny velmi milo poutníku se dívati. Zvláště protější vrch jest nevyrovnaně krásný, neb jak již řečeno, je celý až do vrchu úzkého jako ohromně vysoká věž. Jest porostlý stromovím a. uprostřed jest, jak již řečeno, tříhranná aleje od vrchu až dolů, a kočkolem pod těmi stromy olemování trávou činí velkou-krásu, přímo do oka padající. Běž, čtenáři, a pohled' na 'to,' co ti zde popisují sám okem svým,

Běž a Skoumej, ukáže-li se to tak, jak to popisují, také očím tvým,

A já doufám, že přisvědčíš, že to místo k uctění osob nejsvětějších,

A já myslím, že řekneš: nebylo potřeba hledati míst krásnějších

K vystavení chrámu Božího nad místo toto, přírodou tak na-dané,

K vystavení budovy klášterní Lilienfeld takto tam nazvané.

Tam tisíce každoročně poutníků Cellenských poklonu činí svátosti,

Tam pějí písně nábožné Ježíši, Marii, Josefu s velkou radostí.

O pospěš i ty tam, duše nábožná, do té svatyně a 'hledej tam smilování,

O pospěš, nemeškej, putuj, modli se, cti svatá jmena až do skonání. —

Od Lilienfeldu jde silnice až k hoře Kalvarii, kde poutníci konávají pobožnost k úctě umučeného Pána Krysta. Cesta tato vede údolím jen neprostranným, podle řeky z obou stran krásnými pahrbky od přírody ozdobené a velmi zajímavé, tak že poutník jich krasou a velebností k větší horlivostí povzbuzen bývá. Vyjda poutník z úzkého tohoto údolí přijde za půl ho-diny k rozšířenější prostoře, kde mlýn, hospoda a několik domků stojí, okolo nichž tekoucí řeka stále svou lesní hudbu svým jekotem a zvučným hlukotem provozuje. Do této prostory poutník přijda uhlídá před sebou i za sebou krásné pahrbky, z nichž některé jsou stromy a trávou porostlé, jiné skalnaté.

Pak se jde údolím více méně úzkým, krásnými horami obklopeným, kde po různu mlýny a železné hutě se vyskytují. Odtud přijde se do prostory velmi rozsáhlé, kde pole, luka, řady stromové a vesnice s kostelem nás vítají, kde duchovní Správce sloužívá mi svatou a uděluje poutníkům pátý den tudy kráčícím požehnání. Odtud ubírají se poutníci k městysi Tyrnici na nocleh; ale přední houfové průvodu Brněnského bývají až u svaté Anny za Tyrnicí, na krásném vrchu dvě mile od Marie Celly vzdáleném. Stojí tam na tom vrchu chrám svaté Anny, kde šestý den pouti své bývají poutníci na mši svaté, a pak kráčejí k Marie Celly, žádoucím cíli pouti své. Tu jest rozhled na půl hodiny v objemu. První, co nás mile vítá, jest kostelík, který uprostřed tohoto krásného místa jako v ráji postaven jest, neboť zdá se, jakoby příroda všechny krásy své k ozdobení toho místa byla zde soustředila. Nejsem s to, abych všechny přednosti a znamenitosti jeho popsal; vyzývám raději čtenáře, aby šel a pohledí sám na to, a on jistě řekne: Bohu chvála, viděl jsem zemský ráj a šel jsem přes něj do Marie Celly. Milá upomínka na toto krásné místo a milou svatýňku, kde udělují se v neskonalé míře věřícím hojně milosti a nebeské dary, bude provázeti zajisté poutníka po celý jeho život a bude mu pobídkou, aby opět sobě zaputoval v ty krajiny. Protož duše Věřící chcešli také dary těmi býti dělená na zemi, Protož, choti Krystova, přicházej často k Tomu, jenž bydlí na nebi,

Modlívej se ráda před velebnou svátostí a žádej o milost,
Modlívej se na cestě i doma, abys obdržela v dobrém stálost.
Neb kdo prosí, béře, a kdo tluče, tomu se otvírá brána,
Neb jistě najde, kdo hledá, hojně milosti u štědrého. Pána.
Bud jenom vždy horlivá, vyhledávej vždy čest Boží,
Bud' vždy Bohu oddaná, a milost jeho se ti hojně rozmnoží.
Jen nezapomeň nikdy na jeho zákon, plň věrně příkázání,
Jen se drž náboženství, miluj Boha a měj silné doufání,
Že tě on přivede do rajske blaženosti nad nebeské hvězdy,
Že ti dá příbytek u sebe a budeš se s ním radovat veždy,
Kde se již radují svatí, jenž doputovali do rajske vlasti,
Kde se již nebojí zahynutí, nebojí se žádné přehrozné strasti.

Jen málo cesty od toho kostela přijdeš zase do. Úzkého údolí kde jen řeku a silnici vedle sebe jako družky nerozlučné vidíš. Z jedné strany jest vrch, porostlý nejvíce bukovým a smrkovým dřívím, a z druhé strany skalná stráž' jako zeď vzhůru vyrostlá, a stromovím jako nejkrásnějšími kytkami po-rostlá, což Činí nevýslovnou krásu zraku, jenž nemůže se nasytit toho pohledu na krásnou přírodu, která stvořiteli tak krásný trůn mistrně vystavěla, z něhož Hospodiuna okolojdoucí milostně pohlíží, je chrání a těm hojných darů rozdává, kteří jej vroucně milují a ctí.

Nedaleko od toho údolí jest malá vesnice s mlýnem. V. okolí jejím jest několik vrchů nižších, trávou a stromovím krásně oděných; za nimi pak jest hora vrchem svým k nebi vysoko sahající, což činí pohled, jakoby byla na modro obarvena. — To vše se ti ukazuje, člověče, abys zahořel láskou k Bohu srdcem celým a miloval ho vždy a nade všecko.

Boha milovati nade všecko, z celé duše, ze vši mysli přikázáno,
Boha sobě více vážit než všeho ve světě, to jest v písmě psáno.
Lásku k Bohu vždy zbuzujme, ať se jeví ve všech skutcích,
Lásku k Bohu rozněcujme ve všech křesťanských srdcích,
Ať hoří dnem i nocí, jako lampa jasná, plná oleje ctnosti,
Ať hoří v noci i ve dne, a to sice s tou největší lásky prudkostí.
Pak když se bude život ku konci schylovat, pohlednem k nebi,
Pak budem radostně spěchat, kdež Pána svatí věčně velebí.

Vyjda poutník odtud přijde do údolí rozsáhlejšího, kde poskytuje, se mu pohled na vysoké vrchy a utěšená údolí, která na strany zabíhají; tato rozmanitost cestujícího velmi zajímá. Na některých vrších ční vysoká skaliska, tak že na jednom místě u samé silnice jsou skály 20-30 sáhů vysoké, a vrchem 3-4. sáhy strmí nad silnicí, jež poutníci dřívka podpírají, aby se na cestujícího nezhroutil. Jednou ale se stalo, nevím, jak je tomu už dávno, že se balvan velmi ohromný od jedné stráně odtrhl a jednu chaloupku i s obyvateli jejími rozdrtil, tak že nezůstal nikdo na živě, jen jedno kůzle. Balvan ten leží až posud nehnutý u silnice a nikdo s ním nemůže pohnout, leč by ho prvé prachem roztrhnul.

Cesta tímto údolím jest tak krásná, zajímavá a podivná, že ji tobě, čtenáři, nedovede popsat nikdo, tak jak ty to můžeš sám spatřit, nebude-li ti obtížno cestovat do Marie Celly.

O věz, kdyby se's tomu neobdivoval, té kráse, slávě a nádheře Boží, a Boha z jeho velebných skutků nevelebil, tedy musil by se každý divit tvé necitelnosti, tvé neznalosti a tvé tvrdosti, než vši té kráse, která se tam spatřuje. Protož pojd' čtenáři a dosvědč mi, psal-li jsem pravdu čili nějakou pře-pjatou chloubu, a já doufám, když to vše spatříš a rozumně posoudíš, že to bude s tebou tak jako s těmi, kteří slýchali mluvit a vypravovat o moudrosti slavného krále šalomouna.

Od poslední této prostory přijde se k městečku Tyrnici, kde v chrámu Páně jeden trn z koruny Pána Krista darovaný se nalézá a v úctě chová, a odtud to městečko se nazývá Tyrnice. Od tohoto městečka táhne se prostora víc než hodinu cesty dlouhá, již po jedné straně silnice lemuje, a zajímavá krása přírody se spatřuje, tak že chtěj nechtěj musíš tam na ty divy hledět; nebo tak jest podivně a krásně od přírody vytvořena krajina tato, že to každého cestovatele táhne kouzelně, aby zrak svůj na ni obrátil a vychvaloval Boha ze skutků jeho. Prostora tato, více než na hodinu cesty okolo Tyruice rozsáhlá, má kolem sebe nejméně sto vrcholů a skalín, které poutníkovi až k nebi dosahovati se zdají. Některá hora má deset pahrbků na sobě, jiná větší má jen jeden vysoký a okrouhlý, jiná zase celý hřbet tvoří, půl až celou hodinu dlouhý. Některé ty vrchy zdají se stejnými býti, jakoby schválně byly tak urovnané, a všechny na cestujícího volaly, radostně ho tam vítaly a jemu přimlouvaly pravice;

Že pak aspoň jednou se přijdeš na nás podívat a obdivovat,

Ze se jednou přec vypravil's Boha z jeho skutků vychvalovat,

Ježto my zde na ukázkou Boží moci stojíme let tisíce,

Ježto my zde voláme na každého cestujícího ze své stanice. Ač my jsme živí tvorové, přece neustáváme v chvále Boží,

Ač nejsme lidé, nehýbeme z místa, přec se Bohu chvála množí,

Nebo list z každého stromu na těchto vysokých vrchách svým šustem

Nebo' list větrem hnaný, když šustí, činí zadost svým povinnostem.

Zas Stojí skála; nepohnutě a vzdoruje každé sebe větší bouři,

Zas stojí škála, nebojí se- větrů, hromóbití, před žádným se neboří.

Reka bez oddechu teče, šumí, viní se, hlučí, ovlažuje, napájí,

Reka též napájí lid i dobytek, který se pase v lesinách a v háji,

Žene také mlýny, pily, zdvihá tlukoucí kladiva v dílnách, '
Žene také voda řeky kola, jež zdvihají tlukadla stup v prachárnách.
Ano voda řeky ještě mnoho dobrých činů lidem provozuje,
Ano voda řeky nese těžké lodě, na nichž množství zboží pluje,
Ba i lidem po velké řece na lodích vodních až milo se jede,
Ba lid po řece velké Dunaji od Vídně až k moři přijede. '
Vidíš tedy, poutníku, jak jsme my podivné tvory Boha našeho,
Vidíš tedy, jak my dnem i nocí zvelebujem Boha Pána svého.
Ty pak, rozumný tvore, jenž na nás hledíš a nás obdivuješ,
Ty člověče jsa mnohem vznešenější, proč Boha nezvelebuješ?
Máš 'rozum, ty se můžeš pohybovat, máš duši živou v těle,
Máš vůli, ty můžeš procházet celý svět a kráčet vesele.
Na všech stranách země uhlídáš divné výtvary ruk Božích,
Na všech místech ve světě bude pro tebe dobře, jenom nemiluj hřích.
Protož nebul nikdy nepozorným na dílo Páně, Boží přírody.
Protož všude, na každém místě považuj její předivné plody;
Káže ti všecko velebit, svatého, mocného, podivného Boha tvého,
Káže dokud žiješ na světě, chválit Stvořitele Pána tak moudrého.
On pak bude ochráncem tvým, vůdcem, na cestách nebezpečných,
On pak tebe povede přímo tam, kde bydlí svatí, do radostí věčných.

Na samém konci rozsáhlé prostory .Od Tyrnice uhlídá cestovatel údolí na levo se táhnoucí skoro dvě hodiny, celou tedy -míli dlouhé. Z obou pak stran toho údolí viděti takové množství vrchů vysokých a nižších skalisk strmících k nebi, tak že ani všecky nelze popsati, nýbrž jen ten může pravý_ pojem míti o této kráse přírody, kdo osobně místa ta navštívil: Proto kdo místa ta navštíviti hodlá, bude jistě Boha vychvalovat ze skutků jeho, nebo jsou podivné a všechny dobré, tak jak i on jest dobrý, mocný, svatý; chval ho proto každý duch, miluj a oslavuj ho na věky. Praví se, že Boží příroda jest veliký chrám podivné Boží Slávy. A toho jistě žádný neupře, kdo poněkud -jen rozum Má: tedy příroda celého -světa slavný Boží chrám, jistě podivné vrchy štýrské mohou se jmenovat trůnem Božím, krásou uchvacující daleko nad šalomounův.

Za našich časů máme mnoho skoumatelů přírody. Přál bych sobě, aby se jim dostalo příležitosti cestovat vysokými a rozsáhlými horami štýrskými. Oni by

potom mohli o všem světě nakreslit krásu, velebnost, zajímavost a mistrnost přírody, ovšem ale jen takoví, kteří mají víru v Boha, kteří mají náboženství a ve všem vidí jen zrcadlo velebnosti Božské, a povzbuzují svět k úctě a lásce Pána Boha, Stvořitele přírody. Takoví ale přírodozpytci, kteří přírodu dělají Bohem a .staví ji nad Boha aneb . nepřipouští žádného Boha, ti se vším svým skoumáním jen od víry a úcty Boží lid odvádějí, a takto jeho největšími škůdci se stávají. ,
U všech věcí viditelných zajisté neviditelný Bůh jest sám stvořitel. '
Všeho, co jest ve světě, Bůh sám 'jest také moudrý správce a ředitel.
Od něho vše závisí, bez něho nic neobstojí, neudrží se v bytosti,
Od něho má vše vzrůst, hbitost a všechny své dobré vlastnosti,
A an též vše zachovává, udržuje ve své bytosti, ve své podstatě,
A on též vykázal všemu cíl, vše totiž jest člověče stvořeno pro tě,
Začeš jsi vždy povinnen sloužit Bohu s věčností a vřelou láskou,
Začeš on se tobě odmění v nebi, nejvýš blaženou stálou částkou.

Půl hodiny na to kráčí poutník od Tyrnice silnicí k posvátné hoře, na níž chrám ke cti sv. Anny vystaven jest. Tu přijde do okolí úzkého a kolkolem vrchy až k nebi strmícími obklíčeného; silnice se tratí před očima jeho, neb se ustavičně její běh mění. Tu by se zdálo, ovšem kdyby ta. silnice ne-byla, že by tam musel v tom úzkém prostoru zůstat, neboť vrcholy hor jsou tak vysoké, že se zdají až i samé oblohy dosahovat.

Na jedné té hoře je ohromné skalisko, jako zeď vzhůru se pnoucí a skoro na cestu se klonící, jakoby cestujícím hrozilo, že se na ně zhroutí a je zdrtí. Pod ním na dřevěném sloupě upevněn obrázek sv. Trojice, který, zdá se, jakoby cestovateli pravil: Toho ohromného skaliska se nic neboj, ale hříchu každého se boj, zvláště hříchu těžkého se všemožně chraň! Nebot nebojíš-li se hříchu a pácháš-li je stále bez po-kání, tedy bylo by lépe, kdyby se ta skála sřítla a tebe rozdrtila, aby's hříchy více nepáchal a nimi neurážel Boha tak dobrotivého a spolu i nejvýš spravedlivého. Při soudu posled-ním budou hříšníci volat na skály a hory, aby je přikryly před kárající spravedlnosti Boží.

Od Tyrnice, jak již podotknuto, jde se úzkým údolím, tři hodiny cesty dlouhým, kde jen silnice a řeka vedle sebe býti mohou. Pak přijdou poutníci k hoře vysoké, na níž slavný chrám Páně ku cti sv. Anny již z daleka se spatřuje. Budova tato sv.

Anny, při níž též několik hostinců pro poutníky se. nalezá, stojí na vrchu vysokém, tak že poutník musí skoro hodinu kráčet, než tam dojde.

Od chrámu svaté Anny se sejde do údolí dosti prostranného, okolo něhož množství krásných vrcholů, porostlých lesními stromy, jest viděti. Pak se přijde na zvýšený pahrbek, na němž kostelík sv. Joachyma, otce Panny Marie, postaven jest. V okolí zřítí jest na sto krásných vrchů, mezi nimiž jeden Čemperk čili Ečnperk zvaný zvláště vyniká. Poutníci ho tak jmenují, an jako zemský král mezi ostatními se pne vzhůru k obloze, a o nějž každé mračno zavadí, jež přes jeho ohromný vrchol přechází. Někdy také s těch vysokých vrcholů viděti jest takové ohromné mračno vycházející, jakýmž říkáme hrady, a z něhož často dešť padá. Vrch ten Ečnperk viděti jest na 15 mil, totiž hned od města Kremže. Od toho vrchů se začíná země štyrská.

Od kostela sv. Joachyma přijde se dolů a hned zas vychází se do vrchu tak vysokého, jako u chrámu sv. Anny. A to jsou jen ty dva vysoké vrchy, přes něž se musí kráčet do Marie Celly. Ostatně by poutník po ty dva dni cesty tisíce těch vrchů mohl napočítat, okolo nichž kráčet musí. Tu často najednou se objeví hrozitánský vrch a zdá se, že se musí přes něj kráčet; ale u samé hory otevře se údolí, kterýmž vede silnice různými oklikami až k vrchu sv. Anny, kde přes ty dva vrchy jako had se vine, tak že vozka s nákladem tři hodiny potřebuje, než na vrch po těch zátočinách vyjede.

Když tedy poutník na ten vrch, kde kostelík sv. Joachyma stojí, vyjde, tu se mu objeví krásná a malebná horská krajina s nesčetnými horami, nad něž všecky vysoká hora Čemperk vyniká, která ale brzy zmizí, proto že poutník přijde mezi lesy a vrchy, kteříž mu ji ustavičně zastiňují. Den ten, když jsem to popisoval, brzo přšelo, brzo svítilo slunce; mračna ale pořád na vrcholu hory této se honila a často stavovala, jakoby jí klobouk na hlavu dávala, aby ji slunce nepálilo. Před deštěm se z té hory na mnoha místech mlha jako kouř z velkého milíře vyvalovala. Když ale slunce za ty hory zajde, tedy jsou jako nejkrásnější modrou barvou obarvené a činí krásný dojem na tudy cestujícího poutníka.

Když poutník od kostela svatého Josefa, z toho vysokého vrchu do údolí sejde, tak se mu objeví prostora na dvě hodiny v objemu. Tam mají tamnější obyvatelé své

budovy, v nichž bydlí, a stáje pro dobytek, jehož tam pro dostatek pastvin velmi mnoho chovají. Budovy tyto jsou ale všude po různu, jedna, dvě neb tři při sobě, okolo nichž jsou pole a palouky. Zně počínají tam teprv ku konci měsíce srpna. Snopky bývají malé a celý mandel se jich na sošku postaví; a to stojí v radách jako vojsko krásně postavené. Prostora tato jest ohra-žena kolkolem krásným stromovím, které na okolních skaliskách se nachází. V okolí tom se mně objevil ještě jednou ten vysoký vrch čemperk. Bylo to již k večeru. Ten den byl velmi krásný, tak že to k večeru činilo dojem velmi milý. Do polo byl zastřen černomodrou mrakotou a odtud až dolů byl celý krásně modrý, jen skaliska mezi stromovím prokmítaly šedě. Byl to pohled, který cestujícího nutí, aby řekl: Bože, ty jsi velebný, všecko nám hlásá velebnost a slávu tvou neobsáhlou. Budiž tedy veleben od všeho stvoření věčně.

Vida krásu, velebnost a jasnost tvou, o Bože, na každém světa místě,

Vida zvlášť nebetyčné, krásné hory, tu musím zapět a říci zajistě:

Bud chváleno jméno Pána, Stvořitele a Původce ha světě všeho,

Bud rozvázán jazyk každý, aby zveleboval nejvýš Stvořitele svého.

Neb skutky jeho všechny nás k chvále jeho mocně vždy podějí,

Neb že jej spatříme v krásném nebi, to Stvořitele mocného, máme nadějí.

Kráčce poutník po této prostoře dále přijde k vesnici asi třicet domků čítající, která i kostelíček svůj má. U té vesnice jest louka asi 20 měr obnášející, na níž ani tráva ani stromy, nerostou; praví se, že k potrestání jakémusi jest prokleta.

Ujda, zas půl hodiny touto prostorou přijde poutník ku kostelu sv. Sebestiana, od něhož ještě hodinu kráčí poutník a přijde tam, kam sobě tak toužebně žádal přijít již dlouhý čas. Od kostela sv. Šebestiana jde se již dosti prostranným údolím. Z levé strany ovšem jsou stráně, které všechnu další vyhlídku zastírají, z druhé strany ale jest rozsáhlá vyhlídka, přes hodinu zdáli, kde jest viděti množství vysoko strmících hor, špičatých skal, stromovím, ač ne docela, pěkně porostlých.

Město Marie Cell, (kde ta slavná královská budova, to překrásné bydlíště Palmy nejsvětější se nachází, bylo od krále uherského Ludvíka vystavěno, jež on na poděkování za šťastné vítězství nad Turkem na svah vvstavěti dal ku cti Boha a královny nebeské. Málo jest míst v celém křst'ansko-katolickém světě, aby od poutníků každoročně tak čteně navštěvováno bylo, jako Maria Cell.

Pojď, poutníku, také jednou s námi poblednout na svaté místo,

Pojď, a uzříš slavné, radostné obydlí panenské matky zajisto.
Tam v tom svatém domě Božím všechno povzbuzuje k uctění Boha,
Tam všechno obdivu, 'útěchu a radost množí, kam jen kročí poutníka noha.
O jakých pocitů nebeských okusí nábožný ctitel nebeské přesvaté Panny,
O jak se veselí, že jsou mu ty drahé milosti a rozkoše duchovní dány,
Že může .patřiti na obraz královny a Paní celého zbožného světa,
Že může ctíti tu svatou Matku; již tam ctí zástupové již dávná leta.
A pak jestli v službě Marie život skoná, spatří ji v slávě nebeské,
A tam ji bude velebit a slyšet zpívat k její cti i také kůry andělské. —

Město Marie Cell leží se svým slavným chrámem v prostoroře na dvě hodiny v objemu. Nad Marií Celli jest pět bolestných; tajemstev vyobrazeno, což nazývá sw horou Kalvarií. Tu konají poutníci cellenští pobožnost k tajemstvím těm dosti rozsáhlou.. Jest to pět štací: prvé značí krve pocení, druhé bičování, třetí korunování, čtvrté kříže nešení a poslední ukřížování Pána Krista, kteréž již jest na dosti povýšeném místě. Tam pod křížem znamenal jsem si rozvrh k přítomnému popisu, chtěje ho svým krajanům a všemu světu sděliti.

Celé okolí Marie Celly jest velmi krásné. Od východu je stráň, pro niž dále není vidět; k poledni a k západu i k půlnoci jest viděti deset vysokých a krásných vrchů, z nichž se některé jako věže přímo vzhůru pnou, jiné na vrších jsou rovné, některé s okrouhlými temeny a jinými zas vůkol sebe nižšími pahrbky jsou obrostlé. K polední straně viděti ohromnou a velmi vysokou skálu, k níž zas po rovném dlouhém vrcholu jakoby silnice stromovím porostlá míří. Za touto vysokou horou zřítí jest opět jinou až k nebi sahající, bílou, jakoby pokrytou sněhem; z druhé pak strany jiných více. Celý tento okres těch vysokých hor činí tak zajímavý pohled, že ho nelze ani popsati ani vysloviti. Protož, čtenáři, neobtěžuj sobě, ale jdi, pohleď a řekneš: Velké jsou skutky .Bo'ží a podivné krásy. Chval ho všecko, co jest na nebi i na zemi, chval 'a vyvyšuj ho na věky. Ten den, když jsem to psal; bylo po dešti; tedy ráno vycházela mlha z těch hor, jak to i u nás bývá. Tam však je to podivné, že to vychází z těch ohromných,' vysoko vyrostlých vrcholů skalních, a že to je taková podívaná, jakoby byl ten vrch nějaký veliký uhelný milíř, z něhož hustý dým vystupuje. Vydával totiž některý z těch vrchů 'od hora' až do polou takový mlhový dým ze sebe, že z něho veliké.

mračno až k ne se vznášelo, pak zas menší jako z' komína 'po stranách vystupovaly, což ovšem nebývá vždy, nýbrž jeti: v deštivý den aneb po dešti; neboť ač tam putuji' každoročně počítaje od jedenačtyřicátého roku, přec nikdy jsem to nepozoroval tak, jako teď'.

Pozorný a uvážlivý čtenáři, teď jsem ti popsal cestu. a podivnou Boží . přírodu okolo ní až do Marie Celly, pak také i okolí čarokrásné a divné u samého místa, městečka totiž a. chrámu Cellenského. Ale teď, líbí-li se ti, můžeš se mnou putovati ještě dva dni cesty za Maria Cell, až k svaté Trojici na horu, německy Sonntagberg řečenou, což by se, myslím, mohlo v. naší české řeči jmenovati slunečný vrch, a to sice proto, že na tom vrchu v slavném chrámu Páně obraz svaté Trojice v paprskách slunečních se spatřuje, ne ale tak, jak se obyčejně u nás vyobrazuje, totiž Bůh Otec a Bůh Syn vedle sebe a nad nimi uprostřed Duch Svátý, nýbrž tam Bůh Otec je na hoře, Bůh Syn pod ním a Duch svatý uprostřed. A takovými oblázky je celá cesta z Marie Celly až na ten vrch opatřena a ozdobena. S vrchu toho viděti jest opět -mnoho 'set těch špičatých vrchů a před něj k půlnoci až k Dunaji na čtyřicet mil v dálku. — Chceš-li tedy, čtenáři, věděti cestu tam a viděti přírodu, jak okolo tii cesty je mistrná, krásná a podivná, čti pozorně.

Druhý díl popsání cesty Cellenské v Štýrsku.

Vyjda tedy: z Marie Celly přijde poutník za půl hodiny k jezeru dvě hodiny v objemu majícím, v němž jest voda jako křišťál čistá a vždy stejnou má, hloubku: .Viděti tam bývá hojně: ryb se proháněti při kraji a v dálce nad vodu vyskakovati. Zrcadlení vedle stojících hor jest v něm velmi krásné a zajímavé. Též praví se, že uprostřed žádného dna není; silnice pak vedle něho jde okolo vysokého vrchu. Okolo jezera jest viděti deset ohromných hor, vysoko k nebi se pnoucích, z nichž zvlášt dvě jsou podivné. Na jedné té hoře viděti sedm a druhém konci hory té dva stejně vyrostlé vršky. Celá ta hora jest dost vysoká a přes půldruhé hodiny dlouhá, aniž jesti celou viděti, neboť jednu stranu zastiňují jiné hory stojící před ní. Druhá nemenší stojí zas k západu, po níž by se též jednu hodinu muselo kráčet; ta ale má vrch rovný, tak jako vrch nějaké střechy u stavení. To jest tedy první úkaz cesty na Sonnenberk.

Půl hodiny cesty kráčí poutníci údolím, jehož okolní stráně porostlé jsou lesním stromovím, pak se přijde k vrchu, jde-li se totiž po silnici, jíž se jezdí. Může se však také kráčet chodníkem příměji. Do vrchu toho musí cestovatel dobrou hodinu kráčet. Z vrcholu jeho opět uhlídá cestovatel ještě mnoho těch vrchů okolo Marie Celly s bílými skalami vápencovými, tak že se z daleka krásně běhlají.

V tom okolí po těch stráních jest takové bohatství dříví, že by se ho tam tisíce a tisíce sáhů mohlo nadělat, kdyby na ně odbyt byl. Ale kam ho odtud voziti? Do Marie Celly? Tam se ho tak mnoho nespotřebuje a jest ho ve vůkolí všude hojně; a na pálení uhlí též ho tam není potřeba proto že ani dílen železných v okolí, ani kovářů, ba ani vesnic v těch takofka pustých horách není. Vysekává se přece kus po kusu ten les, ale kam se vozí to dříví, to nevím. Jenom to je zřejmo, že Bůh náš je bohat na vše, co potřebujem, ba až na zbytek všeho má. Nescházej nám jen nikdy důvěry v Něho, a on pomůže ve všem; když se člověk přičiní, Pán Bůh mu požehná časně i věčně. — Z toho vysokého vrchu, z něhož ještě viděti jest ony Cellenské vrchy tamnějších hor, přijde se do údolí asi půl hodiny cesty rozsáhlého. Okolo něho jest několik hor samými stromy lesními porostlých, zvláště však jedna hora jest tak hustě porostla, že nejmenšího místa není, kde by

stromu nebylo. Ale na hřebenu jejím jest vedle sebe dvanáct skalisk, ač jen málo od sebe vzdálených, zas jako kytkami krásně stromy porostlých, což činí pěkný pohled a milý dojem zraku cestujícího poutníka. Jest také v tom údolí několik po různu stojících domků. Mají tam pole s obilím dosti pěkným, ale žito, čili liž bývá ještě zelená a snad až v září bude zralá; oves možná až v měsíci říjnu jim tam uzraje.

Za těmi několika domky přijde se k potoku, který z počátku málo vody má, za dvě hodiny ale teče už valnou řekou, která hlukem a jekotem svým cestujícímu velmi hlučnou lesní muziku dělá, neb teče s kopce po samých kameních. Podél zmíněného potoku okolo silnice jsou stráně nevysoké, porostlé lesními stromy, kudy se přijde ke kostelu nově a dosti pěkně vystavenému. Tam jest duchovní pastýř přísluhující těm domkařům svatými svátostmi a kázáním slova Božího. Díky Bohu, že máme všude pastýře duchovní ukazující nám cestu k nebeské slávě, kteří nenechají nás blouditi a pak zahynouti věčně. U tohoto chrámu Páně jest také hospoda, v níž jsem byl na noclehu toho dne, když jsem sobě toto znamenal. Ráno byl jsem tam na mši svaté. jmen^o toho místa jest Neuhaus.

Od toho místa jde se údolím okolo téhož potoku, kterýž jest tam již polovičnou řekou, celou hodinu pořád s kopce dolů. Tu přijde poutník jako do jiného dolního světa. Jsou to věru kolem tak vysoké hory, že na jejich vrcholy ze silnice nemůže se ani pozříti. Veliká to ovšem a divná moc tvůrce trojjediného se zde spatřuje, kterýž mocí svou tak podivné věci učinil pro slávu nejsvětějšího jmena svého. Když ale se přijde na nižinu, kráčí se po rovině údolím již rozsáhlejším, kde místem stojí domky, mezi nimiž na jednom místě hospoda a pekař. Tyto domky mají též kusy polí při sobě. Ale žně ne-budou tu leč ku konci září, neb žito i oves je tam ještě zelené a jiného tam nic nesejí.

V tom rozsáhlejším prostoru se poutníkovi ukážou tři ohromné hory. Okolo jedné jde se více než půldruhé hodiny. Hora ta má od přírody na svém vrchu tak krásně vytvořený skalnatý hřeben, že jsem říci musel: To je trůn Boží, to je sídlo Tvůrce, tu jest krása, tu jest sláva, tu jest velebnost Hospodinova, tu jest Žebřík Jakubův, kterýž ten svatý arciolec ve smích viděl a s úžasem pravil: Tuto jest dům Boží, brána nebeská, zde bydlí Bůh a já jsem to nevěděl; neboť Israelité se domnívali, že Bůh jen v jejich zemi přebývá, až po nenáhlou nabyli přesvědčení, že bydlí

všude a chodí s každým cestovatelem, jakoby jen on sám byl na světě. Tak právě tento arciotec nabyt přesvědčení, že Bůh bydlí i tam v cizině, do které on utíkal. A David byl již mnohem pokročilejší v tom vědomí, nebo ve svých žalmech již přítomnost Boží na každém místě' býti praví an dí: Kain půjdu a utěku od tváře Tvé ? Na výsosti, tam bydlíš, do pekla, i tam mne dopadneš, a jistě ani hlubokost mořská, ani vrchové hor neukryjí nás před Bohem všude přítomným. A protože naše mysl a žádosti naše buďte vždy přímé, nebo Bůh je všude vidí a .skoumá, kam směřují, a nic není skryto před ním. Hora ta má svůj hřeben na čtvrt hodiny cesty a na něm čtyry homoly v rovné míře od sebe, na mnoho sáhů dolů pak na té skále výtvoř jako vinice, které jsou na vysokých stráních v pěkné rovnotě a přes celý ten vrch roztažené a porostlé stromy, tak že je to zeleně a skalně šedé. Když jsem ale půl druhé hodiny okolo té hory kráčel mohl jsem ji vidět z druhé strany; kde se' jen údolím dělila od jiných hor. A na té straně ještě krásnější dojem činí na cestujícího a podiveí v něm nad těmi výtvoř budí, aby z toho Boha velebil a jemu se klaněl. Proti hoře této' jsou jiné dvě ohromné velikosti, o nichž pro nedostatečnost místa vypravovati nelze, abych nebyl čtenářům příliš obširným, ačkoliv bych rád nejen popsal ale i vykreslil vše, co z té cesty viděti a co jest krásné a zajímavé; zvláště však o té jedné hoře nemohu opomenouti, že má příkré stráně a na , nich pahrbky jako schody, po nichž se může kráčet na horu.

Jen ještě o jedné hoře neopomeni se zmíniti, která jest hned za tou, o niž jsem vypravoval; a ta již není u silnice; ale dobré půl hodiny od ní vzdálená. Hora tato svou krásou a velebností všechny dřívější převyšuje. Též nemohu opominouti hrozného přívalu vodního, který roku 1862 od Neuhausu na tři hodiny cesty v tom údolí silnice pobral, proto že jsou na stráních. Z jedné strany silnice je příkrá strán do vrchu, tak že nelze na její vršek viděti, a z druhé strany několik sáhů doleji teče řeka. A tehdaž řeka ta stržením se oblaků a hrozným přívalem se tak rozvodnila, že celou Silnici podryla a ji pobrala. Nikdo tehdaž nemohl tudy jeti s vozem, a cestující bylo po příkré stráni kráčet a držeti dřev na ni rostlých, nebo kdyby se byl někdo smekl, byl by, se mohl zabiti na kamení, které až z daleka bylo sem od vody ..naváleno. Voda z údolí totiž na mnoha místech po-brala silnici a vymlela tak ohromné balvany kamenné, že jsme my poutníci 'z. těch zmol nemohli ani vyléztí a přes to kamení dále kráčetí, nýbrž museli jsme celé čtyry hodiny po stráních se plahočiti, ač bych. byl rád kráčel tou cestou a viděl vše, jak to tam

vyhlíží ; ale nebylo to možná. Chaloupky při té silnici byly všechny zanešené kamením a pískem. Jedna z nich byla odnešena a Stála až daleko u řeky. Tenkrát byla cesta od té povodně všude tak zanešena, že jsem myslil, že ani za mnoho let nebude se moci tudy jezdit. Ale roku 1863: byla silnice již spravena. tak že mohou poutníci opět pohodlně po ní kráčet,, aneb jezdit, na vozích a ctíti Boha v Trojici, kterýž dopustí, ale neopustí doufajících v sebe; při čemž mohou též ctíti svatou. Pamí Marii, která za ctitele oroduje, by je vždy chránila mocná ruka prozřetelnosti Božské.

Od těch dvou krásných a vysokých hor, jež jsem popi-sóval, se jde jen čtvrt hodiny a přijde se k jedné hoře kulaté, a dosti vysoké, která jest stromovím tak obrostlá, že se zdá býti jako jediný krásný a vysoký strom. Žádné místečko není prázdno, aby nebylo větvemi stromů pěkně zelených zakryta, jen dvě malá skaliska u prostřed jsou prázdna, jako dvě okna u domu, jež by chtěla pocestným oznámiti, že ten vrch je skála stromovím obrostlá, a ne jediný strom. Za tou horou je několik skalisk, za nimiž hned se objeví prostora as hodinu v objemu, a v té již začínají stavení na horách, v nichž bydleli statkáři dosti bohatí, a to celých osm mil až na horu k sv. Trojici pořád jsou po různu domky, vesnice zde není ani jedné, jenom město Kamink a dvě menší městečka, a ještě asi dvě nebo tři vesnice.

Z této prostory nazpět hledě uvidí poutník ještě vrchy těch krásných hor, jež jsem z prvu popsal. Ale v půl hodině se mu již víc neukazují, až bude-li za rok tudy zas cestovat. Před dvěma tisíci lety nebylo v těchto ohromných horách bezpochyby žádných obyvatelů, nebo tehdáž nebyl svět ještě tak zalidněn, jako teď. Nač by tedy se byl lid usazoval do takových hor, když bylo v pěkných rovných a úrodných krajinách místa dost k usazení se rodin a stavění vesnic. A když tam žádných obyvatelů nebylo, tak jistě, že ani žádných silnic a cest tam nestávalo, aby se tudy jezdilo. Kdyby ale před dvěma tisíci lety byl mohl někdo tu krajinu procestovat jako teď, mám za to, že by byl všechno spatřil jako nyní krom těch domků a těch silnic. On by byl viděl ty ohromné skalnaté vrchy, vysoké hory, nedohledné stráně, tekoucí řeky, hrčící z vrcholů bystřiny, které se stráně se ženou a později 3-4 mlýny mohly by hnáti. To všechno ukazuje velikou Boží moc a slávu, přírodou mistrně světu na odiv vystavenou.

Než ale otázka je, jak to tam bylo před pěti tisíci lety. Ale kdo nám na ni odpoví? Nikdo jistě nemůže nám dáti odpověď, proto že tehdáž nikdo z nás nebyl na světě, aby nám teď mohl pověditi, jak to tehdáž po světě vyhlíželo. Ale taková vyhlídka jako jest tam nyní, jistě tehdáž nebyla. Letopisů takových svět nemá. Jediný máme od Mojžíše, ale ten nám o štyrských a hornorakouských horách nic nepraví. Jisto ale jest, že po stvoření světa nebyla taková podívaná na to vše, jako nyní. — Pověst praví, že skaly před umučením Pána Krista rostly; až při umučení jeho se rozpukovaly a tak jejich vzrůst se zastavil. Neboť Stvořitel viděl, že kamení a skal již více není zapotřebí a protož vzrůst jejich zastavil. Tedy pře-staly skály růsti a tak budou jisté až do skonání světa stát, kdy teprv se jako vápno v peci od ohně rozplynou, aneb jako Sodoma a Gomorha ohněm z nebe stráveny budou. Možná, že na tom místě tehdáž bylo moře a z hlubin mořských vyrostly skalnaté vrchy; aneb nějaké jezero nebo vodní brody, jak se čte, že skály vystoupily z mořských vod a ze brodů. Z čeho skaly svou posilu dostávaly, když rostly, kdo to ví? Tak tedy při počátku světa bylo v těch místech buď moře, buď jezero aneb nějaký vodní brod, z něhož ty skal-naté vrchy, ty ohromně vysoké hory začaly svůj zrůst a tak vyrostly, že svět musí se diviti těm slavným přírody Boží vý, tvorům, jet ona tak mistrně, krásně a podivně světu objevila, tak že každý v nich všemohoucnost, moudrost a dobrotu Boží spatřuje a zvolat musí se všemi zástupy svatých Božích jedním hlasem : Svatý, svatý, svatý Pán Bůh zástupů, piná jsou ne-besa i země slávy jeho.

Chvalte Boha trojjednoho, vrchové hor, řeky, potoky,
Chvalte jej bez ustání všecky věci, jež stvořil po věky,
Neb jest hoden chvály ode všeho, co jest stvořeno,
Neb jest mocný, moudrý ; budjeho jmeno velebeno.
Tak jak byl oslavován před věky, když nebylo země,
Tak jej nyní i vždycky zvelebuj každé stvořené plémě.

Za čtyry hodiny od Neuhausu přijde cestovatel, jak jsem pra vil, na místo, odkud lze spatřiti obydlí statkářů na stráních a dvě vysoké a krásné hory, které po půl hodině zmizí na vždy. Ale teď musí poutník jíti přes vysoký vrch ;. nebo silnice, která tudy jda od Neuhausu, točí se stále podle řeky, pak se uhne na levo do údolí

a zachází daleko za hory a neobjeví se až za dvě hodiny u městečka Kaminku. Silnice ale vede přímo přes kopce nejnižším místem, nad kterým strmí stráň pěkným stromovím až do vrchu obrostlá. Na vrchu toho kopce zas pěkná podivaná se poutníku objevuje : místem skaliska podivně vzhůru čnějí, místem les, místem pole se rozkládá, místem trávník, jinde zas pěkný dům zámožného statkáře tamnějšího stojí, tu stáda krav a ovec se pasou na bujné trávě a zvonky svými krásně zvoní. S toho vrchu jde se do údolí a putuje se ustavičně horami. Obrovské skály, velikánské hory a utěšená údolí neustávají tu provázeti kroky naše. Také pěkné polnosti na stráních hor a květnaté lučiny řekami svlažované velmi pěkně velkolepé obrazy horské doplňují. Velká tato rozmanitost krajiny vždy něco poskytne, co poutá pozornost naši, a Uk rychle' a mile plyne nám cesta, až z nenadání se octne v Kaminku, kdež poutníci končívají svou pobožnost a bývají noc-lehem. —

Kamink jest město dosti bohaté, které na svůj náklad zvláštní obecní dům pro chudé vystavělo. Tamnější chrám P. má čtyry oltáře, kdež tři duchovní každodenně jednu mši sv.u hlavního oltáře s vystavenou velebnou svátostí a pak dvě u pobočních oltářů sloužívají. Na velkém oltáři vyobrazena jest svatá Trojice, vedle níž dvě malovaná, dva sáhy vysoká okna se nacházejí. Na jednom vyobrazen jest sv. Josef pěstuje děťátko Ježíška, a na druhém zdá se být sv. Kateřina s mečem. Oba svatí drží lilie v rukou na znamení panictví. Vyobrazení toto činí pohled tak zajímavý, že se ho nasytit nelze. Poboční oltář jest hned vedle hlavního, a leskne se od zlata tak, jako by byl dnes nový. Na oltáři tom skví se obraz matky Boží, ,chovající Ježíška, po němž zdá se, že sv. Antonín sahá. Nad tímto skupením vznáší se věnec andělů a dole stojí vůkol Panny Marie zástupy svatých, což se zdá, jakoby's královnu nebes v její slávě uprostřed jejího komonstva spatřoval a ona na tebe hleděla, napomínajíc tě ku svatému životu, abys mohl doufat, že po skončení života časného staneš se účastným její slávy. — Městys tento otočen jest věncem hor, které na mnoha místech údolí od sebe dělí. Uprostřed věnce toho naproti chrá-mu zvedají se dvě vysoké hory, tak že se zdá, jakoby strážný-mi toho města byly. Vůbec jest město toto postaveno na velmi krásném místě. Slunce právě zapadalo za hory a rozlilo svou červenost po okolí, čímž se půvabnost a krása místa toho ještě zvětšovala. Druhý den ráno krásně vyšlo slunce a rozpustilo své vlásy po krajině. Na nebesku pak ještě sem tam bělaly se mráčky jeko beránci, které tam byl pastýř měsíc zapomněl. -- Byvše

přítomni mši svaté vydají se poutníci k sv. Trojici Cesta vede údolím na levo, kde hned namane se před nimi hora, jakoby poutníkům další pochod zastupovala nechtíc je pustit z toho města ven.

Pomina tuto horu vidíš v modré dáli bělati se na vyso-kém vrchu velebný chrám Trojice svaté, který mile tobě kyne a jakoby k nebi ukazoval na další cestu tě sílí a povzbuzuje. Než ale na ten vrch dojdeš, kterýž ještě nejméně 5 mil jest vzdálen, uvidíš dvě města, ještě v pěknějším položení než to, z něhož vycházíš. S hory sv. Linharta a s hory sv. Trojice takové podívání se ti naskytuje, kteréž jsi jistě nikde neviděl za živobytí tvého. Okolí toto téměř čarokrásné poskytuje po-hled milý a zajímavý. Před tebou rozestírá se údolí asi čtyřicet mil rozsáhlé. Středem jeho teče řeka a města s vesnicemi se v něm střídají v krásném souladu. Kolem:[nich rozkládají se úrodná pole, květnaté lučiny, plodné sady a vinice, které na pahrbkách a vysokých stráních jsou vysázeny.

Avšak nedej se omámíti krásou krajiny, poutníku zemský, volá na tebe silnice, nýbrž putuj s odhodlaností dále. Nynější cesta tvá dá se vhodněji přirovnati ku cestě do věčnosti, budoucí tvé vlasti, a kdo ví, jak jsi daleko od hranic její, které možná, že ti smrt již brzy ukáže a ty se uvidíš v údolí Josafat, kde teprv náležitě poznáš, co jsou statky světa, po nichž se tak úsilně sháníš a lopotně pachtíš, na duši ale málo, ano snad nic nedbáš. Tam' poznáš, co je světská sláva, po níž jsi dychtil, o slávu ale věčnou nic nedbal a nic se nestaral. Tam na hranicích věčnosti v údolí Josafatském když budeš klásti • počet z vladařství svého, budeš vidět, jaká škoda pro tebe, jest-li jsi sobě jen v jídle a pití, v tancích a jiných radovánkách, v marném a pohoršivém životě liboval a na spasení duše nemyslel a hříchy stále Boha urážel. Blaze ale tobě, jsi-li ctně živ a dostane-li se ti za podíl to krásné a drahé nebe. Tam cestovateli, nad oblohou, jak ukazuje víra, tam bys teprv oblíbil sobě být poutníkem věčným, tam věčně putovat a vždy k své nevymluvné radosti nové, nevidané, neslýchané a člověkem nepocítěné výjevy nacházeti; neb vidíš, učíš sobě jen drobet o tom pojem. Obloha zahrnuje miliony velikých světů v sobě, a co ještě je prázdnoty, kolik ještě milionů mohlo by být natvořeno v té prázdnotě. Považ, jaká to musí být dokola vše obsahující ohromně veliká koule, kterážto v sobě vše ob-sahuje. Protož, cestovateli, oblib sobě Boží skutky uvažovat, rozjímat, na ně pozorně pohlízet a stvořitele z nich velebit, abys mohl účastenství v jeho slávě se svatými na věčnosti obdržet.

Tak silnice mluvila k cestovateli a já, slyše to, nedal jsem se zdržeti v městě Kaminku uprostřed krásného ráje, ale hned jsem sobě umínil cestovat dále; a pojda jen malý kus cesty, kned zas přišel jsem do horské krajiny, neméně krásné jako byla předešlá. A v pravdě nekráčel jsem dlouho, a již se mně objevil obraz, jaký jsem neviděl ještě po celé cestě. Vedle silnice jest palouk pěkně stromy posázený a nad ním pole, a nad polem hora nevysoká, krásně trávníkem porostlá, vedle níž zas dvě jiné menší, jako družky, z každé strany jedna se vypínají, kteréžto jsouce hojně stromy porostlé jako dvě kytky u ní jsou postaveny. Kolem té hory je jiné skupení hor, které více samy o sobě stojí, ale přece s ostatními souvisí.

Od města Kaminku vede cesta dosti prostrannou prostorou mezi samými zajímavými úkazy Boží přírody; zvláště ale dvě krásná ač velmi vzdálené hory lze spatřiti, které mají na svých vrcholích dlouhé a rovné hřebeny. Pohled na to jest tak krásný a zajímavý, že se zdá, jakoby na tom vrchu byla aleje vysázena, jako u silnice, kde ale je jeden strom u druhého tak krásně rovno, jako když vojsko v řadách stojí.

Po dvouhodinné cestě přijde se k městysi Kresten, který jest v rozsáhlejší prostoře nežli městečko Kamink. Vrchy u toho města jsou nevysoké, na nich pole křovím aneb stromy posázená, tu zas kus lesa, kus trávníku a vše jest tak krásné, že nelze žádnému malíři na světě Boží krásu tak vykreslit a vymalovat; protož, čtenáři, neobtěžuj sobě, pojď a pohled a uzříš vyhlídku o mnoho krásnější, velebnější a slavnější, než jsem ti ji popsal, a řekneš jistě: Bože, ty jsi velebný, slavný, divný, mocný, krásný v těch úkazech, ježto nám příroda mistrně tvou moudrostí k podivení našemu a poznání Tebe staví, že by něco podobného žádný mistr nedovedl a na odiv světu ne-vystavil. Budiž tedy za to veleben, slaven na věky ode všeho stvoření.

Městys Kresten jest od Kaminku půldruhé hodiny vzdálen, a od něho jde se hodinu cesty k malému městysi Rendes. Cesta k němu vede údolím podle řeky, nebo silnice. a řeka v těch horách jsou obyčejně pospolu.

Není údolí v horách, aby tam neplynul potok dosti rázný, nebo řeka. Taktéž skoro po celé té cestě do Marie Celly a na Sonnenberk podle silnice tekou řeky a

potoky. Od Marie Tabule až ku Kremži plyne taková řeka, že po ní lodky a svory vezoucí ohromný náklad dřev, až do Vídně se plaví. Ve všech těch řekách nachází se voda studená, čerstvá, čistá, pramenná, průhledná jako křišťál. Začež díky Bohu, že opatřil cestovatele vším, co potřeba tělu, aby mohli volně hledat, co duše potřebuje.

Od městyse Kresten jde se po silnici údolím dosti prostranným, jimž plyne řeka, všude krásnými křovinami a stromy okrášlena. Též kolem silnice všude stromy a křoviny rostou, pole a palouky se prostírají, jež tamnější statkáři dobře vzdělávají a za to hojně úroky sklízí. Dva dni cesty do Marie Cell a dva dni k svaté Trojici kráčí poutník stále novými a krásnými krajinami. Ano přichází to cestujícímu, jakoby mu Bůh stále ukazoval ty váci jednu za druhou řka: Pohled poutníku tam na tu vysokou stráň, strmící až k nebi, jak jest krásně stromovím obrostlá; líbili se ti ? Tu zas ta strmící, mistrně od přírody vytvořená skalní budova, jakoby byla palácem Nejvyššího, dívá se na cestující poutníky a naslouchá jejich nábožným zpěvům, modlitbám, říkáním a růžencům, poslouchá jejich nábožné vzdechy, jenž Pánu vysílají, vidí jejich unavení a pot, když do vysokých vrchů musí kráčet. On vidí hlad, žízeň a všecko jiné, co podstupují pro něho, a zapisuje vše do knihy života věčného. Líbí-li pak se tobě to vše, poutníku ? — Tak se zdá, že volá skoro každá hora na něho a ukazuje mu slávu Boží, panství a důstojnost Jeho. Na to jistě každý zbožný poutník mi přisvědčí a řekne: Divné, krásné a slavné jsou skutky Boží, chval Jej nebe i zem, každá hora, pahrbek, každá stráň, každý potok a řeka. Chvalte Pána pole i palouky, zahrady, lesy, dobytek, zvířata a ptactvo chvalte jej obyvatelé nebes a všickni lidé na zemi, chvalte a vyvyšujte ho na věky.

Po hodinném cestování od městyse Kresten přijde poutník k malému městyse Randes. Okolo něho stojí kolkolem deset nevysokých hor jako krásný věnec, polnosti, trávníky a krásně se zelenající lesiny mající, zkrátka krajina jako rajská zahrada, Nebo každý kus pole bud ovocným stromovím nebo křovím jest obsazený, což dělá pohled jako rajské zahrady. A protož, čtenáři, pojď, pohleď a chval stvořitele ve všem jeho stvoření, neb jest chvály hoden na věky.

Od městyse Randes jde poutník skoro čtyry hodiny, až na vrch, na němž chrám svatého Linhartu stojí, kde poutníci zpívají píseň o sv. Linhartu ku jeho cti a chvále.

Pak se jde skoro tři hodiny okolo potoku, a ne okolo řeky: tu už není silnice, ale jen vozová cesta, nebo silnice od městyse Randes zabočila se v pravo přímo k Marie Tabule, a, možná, že řeka též tam namířila. Údolí, kudy vede cesta k chrámu sv. Linharta, má všude po stranách lesy, pole, pastviny a stromy. Potok, který tuto teče, není velký ale čisté a čerstvé vody máje břehy obrostlé křovím z obou stran, takže slunce do něho ani svítit nemůže, zvlášt ale stín z jedné stráně dosti vysoké brání paprskům horkého slunce proniknouti, aby nemohli slepit, a tak slouží pocestným v každý čas k občerstvení.

Od toho potoku jde se vzhůru po stráni celou hodinu vysokým lesem bukovým, habrovým a jedlovým. S vrchu toho uhlídá poutník krajinu již dosti prostrannou; neboť tu jest u hory té z východní strany již konec těm vrchům a horám a k nebi strmícím skaliskám, a objeví se ti okres desítimilový, kterýž se začne táhnout od hory jmenované až daleko na vý-chod a půlnoc.

Kdybys čtenáři hledal po mnohá leta ten ztracený ráj, z něhož Adam byl pro hřích vypovězen, a přišel bys sem a viděl v jasný den tilto krajinu krásnou, tu mám za to, že bys řekl: To je ten ráj.

Já jsem ti již, čtenáři, od města Kaminku popisoval skoro samé údolí a prostory, jež jsem přirovnával rajske okrase. Ale to byly jen jako předtuchy, jako zvěsti o tomto kraji rajske. Nebo každé údolí v těch horách jen na půl hodiny má svou rozsáhlost, málo na hodinu, a prostora u některého města ho-dinu nanejvýš dvě. Ale zde se ti objeví desítimilová, rajska, nejkrásnější vyhlídka, kde ustavičně veskrz v celé té prostoře vidíš samé zahrady, sady, stromy lesní, háje, trávníky, pole, jehož každá trat zvláště od sebe oddělena jest, ne ale jako u nás u Brna, nebo na úrodné Hané u Prostějova a Kroměříže, kde mají rolníci pole jeden vedle druhého a jen brázdou od sebe oddělené; ale zde je každé pole zvlášt, jedno je čtverhranné, jedno je kulaté, jiné do špičata k jednomu konci se chýlicí, a každé je stromovím nebo křovím obsazené, což činí rajske pohled, na jehož krásu kdyby se ti čtenáři neobtěžovalo zajít podívat, přisvědčil bys mně, a přijda domu řekl bys svým známým: Byl jsem v ráji.

V chrámu sv. Linharta nachází se škola, hospoda a ně-kolik domů; jinde ale na dvě míle v celém okolí není mimo jmenované tři městyse a jediné vesnice žádná větší obce, ale všude jen domy po různu, půl neb čtvrt hodiny od sebe vzdálené, stojí, což činí velmi dojímavý a krásný pohled.

Poohlédnuv se po krajině zašel jsem do kostela k vy-konání pobožnosti k úctě svatých, zvláště ale sv. Linharta, patrona toho chrámu Páně. A vyjela ven ohlédl jsem se v pravo, kde spatřil jsem vrch čtvrt hodiny vzhůru od toho, na němž chrám Páně stojí a celá ta malá ves. I zdálo se mně zprvu, že je trávou porostlý, ale shledal jsem, přijda k němu, že na něm rostl oves, který byl ještě zelený, tak že se se zdál býti trávou. Oves jinak byl dosti veliký a velmi krásný. Podivno, že v něm rostla krásná jakás jetelina, zvaná listnatoň, již tam všude hojnost. Lucernky tam neuhlídáš. Oves seče se tam jen kosou na trávu a vozí se do stodol jak u nás seno, a že mnoho jest prorostlý trávou a jetelinou, užívá se slámy jako sena pro dobytek.

Na vrcholu oné hory, stojí kříž, ač bez obrazu Umučeného. Ne nadarmo vystoupil jsem na onen vrch; nebot uhlídal jsem s něho okolí, zvláště k východu nejméně patnáct mil daleké. Na jih viděti až za Marie Cell, na západ a sever též daleko, kolem do kola asi na sto mil. Od východu k západu spatřiti lze nepřetržitou rovinu až k Dunaji. Nikde žádného zvláštního údolí, žádné přítrže, žádného vyššího pahrbku, pořád samá rovina.

Na straně, kde leží Marie Cell, viděti jest ohromný vrch Čemperk, jenž jako král dívá se hrdě na své druhy, kteří ho jako dvořané obklopují jeho rozkazů očekávající. Se strany Marie Cell jsem vrch ten již popsal, avšak hledě naň se strany sv. Linharta, mnohem velebnějším bys ho ještě poznal.

Chtěl-li bys sčítati vrchy, jež bys s hory viděl, čítal bys asi dosti dlouho, nebot' sedí takořka jeden na druhém. Jen k půlnoci bys neviděl ani jeden vrch, nýbrž samou podél vody se táhnoucí rovinu.

Divní jsou zajisté skutkové Boží, slavné a velebné učící nás Boha znáti a milovati a takořka donucující nás k jeho službě věčné. Kéž bych to mohl všecko čtenářům popsat, co tuto lze viděti, rád bych to zajisté učinil. Ale musím vyznat, že to není ani desátý díl toho, co může cestovatel viděti, jemuž se netíží tudy cestovat. A kdyby se mně tyto spisy, které tužkou již na šestnáctý arch znamenám, ztratily, tedy bych toho zas ani desátý díl nemohl z paměti popsat; tím méně může poutník, byť každý rok tam cestoval, desátý díl toho z paměti povědít druhým, kteří tam neputují, jako to popisovatel čtenářům může vše naznačit.

A protož neobtěžuj sobě, čtenáři, ne-li vícekrát, tedy alespoň jednou, jestli že tvé záležitosti tobě to dovolí, tam cestovati. A půjdeš-li k sv. Trojici, tedy u šv.

Linharta pohled od kostela na bok, a ten vrch, který je čtvrt hodiny odtud, padne ti hned do oka a odtud ten stomilový okres spatříš. Taktéž uvidíš odtud ten vysoký vrch Cemperk až u Marie Celli, jako vysoký trůn Boží, o okolo něho sta těch vrchů, jakoby' to byla sídla vyvolených Božích, kteří se tam Bohu živému klání na věky věkův.

Z hory od sv. Linharta až ku chrámu sv. Trojice na Sonnenberk jest čtyry hodiny cesty. Musí ovšem kráčet poutník do vrchu a s vrchu dolů víc než rovinou, ale přec, ač kráčí přes pahorky a doliny, jde nicméně celé čtyry hodiny po hřebenu, to jest po vrchu té hory. Jak se vyjde kus cesty od chrámu sv. Linharta, již slavný chrám sv. Trojice na povýšeném, a sice na nejvyšším pahorku hory té spatříš s dvěma věžema v čele a třetí nad velkým oltářem opatřena jest hodinami. Chrám tento lze od východu, západu a severu na mnoho mil spatřiti. Obraz Trojice svaté na velkém oltáři jest mezi paprsky slunečními, a odtud snad ta hora Sonnenberk se nazývá, aneb, dle mého zdání, slunečný vrch. Hora tato ale mohla by se jmenovat sama sluncem pro její velikost, bohatost a krásu; neb chrám sv. Linharta jest na jednom konci té hory, totiž na východním, a chrám sv. Trojice na severním konci. Než vyjdeš z údolí nahoru, kde chrám svatého Linharta stojí, musíš kráčet dobře celou hodinu, a když scházíš dolů k silnici od chrámu sv. Trojice, taky jest dobrá hodina. Tedy v rovnotě ta hora po jejím hřebenu ,obnáší celých šest hodin, to jest tři míle, jako z Brna do Rousínova, aneb do Tišnova aneb do Černé Hory aneb do Pohořelic. V objemu tedy může míti nejméně 24 hodin cesty, tedy 12 mil. Dva dni by musel kráčet cestovatel, než by ji obešel, kdyby nejbližšími cestami okolo ní se táhnoucími krácel.

Když poutník po celém hřebenu jde, vidí na obě strany tu stomilovou prostoru, totiž k východu, k severu a k západu padesátimilovou, krásné a malebně jako ráj se táhnoucí stráň, podle níž plyne Dunaj; a z druhé strany od východu k poledni a k západu padesátimilovou prostoru, v níž můžeš napočítat sta a sta vrcholů a strmících hor vyšších a nižších Mezi Všemi se ti objeví k poledni a k západu nejméně deset hor také tak dlouhých jako Sonnenberk a snad delších než on; a mnohé jej ještě převyšují vysokostí svou. K západu viděti také některé bílé, jako sněživé vrchy, jež jsou velmi vysoké. Jedna však zdá se býti velmi daleko, snad až v Tyrolsku, kteráž převyšuje všechny vysokostí svou. Dole pod Sonnenberkem jest'

jedno z hlavních měst štyrských, Vojthubn zvané. Okolo něho teče řeka spíchající k Dunaji, aby se s ní spojila a byla plav-cům silnicí rozličné zboží po ní k Vídni vezoucím, odtud k Terstu k moři a po něm do Palestiny.

Čtenáři! zajisté neviděl jsi ještě rozmanitost takové krásy, tak zajímavých pohledů, tak krásné malby Mistrně Boží příroda tu trojjedinému Bohu tak podivně všechno vyzdobila, že kdybys to vše dobře pozoroval, tu bys jistě řekl, že to je jiný svět, že to zemský ráj. A vidíš, již Pán čtenáři, mnohdykrát tam s námi putuje dvanáctiletá dívka, sedmdesátiletý kmet, sedmdesátiletá stařena. Ano, pamatuji ku podivu jednu poutnici shrbenou, která se vzpřímit nemohla, jako ta sedmnáct let shrbená Kristus zázračně uzdravil, a za to od závistných soků, že to v sobotu učinil, týrán byl.

Tuto shrbenou poutnici jsem mnoho let vidival a byl očitým svědkem jejího namáhání, když do těch vysokých vrchů musela kráčet, a slychal jsem tu její těžké stenání a oddychování, jak se namáhala, aby jen přec poutníkům stačila a s nimi růženec modlití se mohla a písně zpívala pro čest a slávu Boží. Jsouc shrbena, svého zraku k nebi nemohla pozdvihnout, aby na tu krásu Boží přírody mohla patřit, a z ní se radovat a veselit, a na tom svém shrbeném hřbetě nesla vždy veliký uzel chleba a pečiva k potravě, neboť byla chudá a neměla jistě tolik peněz, aby sobě mohla v poledne nebo večer za-sednout v hospodě s jinými poutníky a poručit sobě sílicí potravu a nápoj. Tato stařena, jak pravím, každý rok, dokud žila, ta svatá místa navštěvovala, kde tisíce nemocných, slepých a jinak zmrzačených nabylo zdraví, jakž tam z tisíců popisů může se každý dočísti, na stěnách chrámových pro věčnou památku zavěšených. A hle, tuto nábožnou poutnici Pán Kristus neuzdravil, až v hrobě její shrbený hřbet se teprv spřímil, a duše její pro svou trpělivost, vytrvalost a snažnost, doufám silně, jest narovnaná v radách panenských, které chodí po nebeském ráji a následují beránka kamkoliv jde. A proč ji Kristus Pán na světě neuzdravil a nespřímil její hřbet? Jistě proto, aby svět věděl, co umí činit Boha milující duše pro čest jména Božího a co vše podniká ku spasení drahé duše své. A to vše, čtenáři, jsem ti popsal, abys i ty vykonal cestu na ta místa posvátná a zhledl tu krásnou Boží přírodu, každoročně novou krásou oděnou.

Když jsem toto popisoval, byl pátek ráno, když byly odslouženy čtyry mše svaté, na nichž jsem byl. V noci ale byl jsem noclehem dvě sta kroků, od chrámu Páně

dolů, kde jest výklenek u cesty a v něm Trojice svatá vyobrazena v řezbě dřevěné neboli kamenné. Když jsem ráno o klekání povstal, prohlídal jsem sobě vše chodě vůkol chrámu Páně a hledě na vše strany než zvonili na mši svatou. Slunce mělo vycházet, obloha byla celá zastřena mlhou Šedou ale protrhanou, jako-bys nad sebou viděl ohromné stádo velbloudů. Jen od východu bylo hodně vysoko jasno, velmi krásně, a prouhy mrakové na kolik mil rovně od východu až k poledni se táhnoucí, tak rovné, že ani nejmenší křiviny na nich nebylo. Slunce vychá-zejíc pustilo své červánky na oblohu, a tu se obloha začervenala, tak že ti mlhové velbloudi byly celí červení, a to až k západu, a ty rovné pruhy u východu na tom jasnu byly jako zlaté obruby. A tu Bůh Otec jako by mně byl řekl: Hled, jakou já jsem sobě vytvořil korunu slávy !

Avšak co to pišu, byla obloha zas jiná, zas v jiném šatu oděná. Nebo tyto mlhové, rozdrobené, na způsob velbloudů potrhané mraky, kteréž ráno byly celé šedé, a při východu slunce červené, nyní již po desáté hodině všechny zbělaly a byly jak krásný bílý šat.

A tak podivně se měnívá obloha skoro každý den. Ně-který den vidíme šedá mračna, někdy černá, jindy zas vystupují mlhy až k obloze pěkné bílé a vysoké, jimž říkáme hrady. Jindy zas celá obloha pokryta drobnými mraky, jimž se říká ovečky. A větší mlhové úkazy, jako velbloudi, to ovšem jsou divy, měnící se takřka každý den, a nám již skoro ovšedněly. IJ Boha ale nic není všedního, jeho slavná příroda mistrně vy-tvořuje na zemi i na nebi každého času nové divy a člověk rozumný, když to uvažuje, musí se podívat každé i té nejmenší ukázce; nebo každá jest mistrně utvořena. Ta nejmenší muška, malý chrobák v prachu, ustavičně sem tam běhající mravenec, každý pták, každé zvíře, každé stéblo trávy, každá bylina polní, každá hora, každé Údolí, každá skála, každá strmina skalní, každý strom, slovem, nač pohlednem na zemi okolo nás, i v obloze, rozvinuté nad námi, všechno poukazuje na ty veliké divy Boží a praví nám: Hled, jak je Bůh mocný, jak slavný, velebný, moudrý a důstojný u prostřed všeho a ve všem, co spatřuješ. Miluj, klaň se, cti toho tak dobrého a svatého Boha, abys z té neobsáhlé slávy nikdy nebyl vyloučen, ale měl účastenství v ní na věky věkův.

Nyní ale, než odejdu z této hory, rád bych ti ještě, čtenáři, nastínil to bohatství její, ale to není možná ani vše zhlednout, ani opsat, tím méně vykreslit, což vše bylo by žádoucné. Nebo kdo nám poví, kolik je zde budov, kolik domů na celé té hoře

jako posetých, jeden od druhého různě vzdálen.. Každý má své pole, své palouky, ač na hoře, své pastviny, své sady, a to kolem ohražděné. Některé role je jako panská niva velké, ale panských dvorů tam nikde po všech těch horách nespatriš, jako u nás.

Dopřej sobě a zaputuj tam na tu svatou horu, na niž zemský trůn Trojice nejsvětější zhledneš, a sice dvojí: jeden trůn jest slavný chrám Páně a druhý celá okolní příroda, která s námi zdá se volati: Svatý, svatý, svatý Pán Bůh zá-stupů, plná jsou nebesa i země jeho slávy a velebnosti. Sláva Otci, Synu i Duchu svatému, sláva a chvála neskonalá ode všeho stvoření na nebi i na zemi na věky věkův. Amen.

Jak poutník s hory Sonnenberk sejde, přijde za hodinu na silnici, která jde přímo k lesu. Les ten je tři hodiny dlouhý a hodinu široký, a silnice vede uprostřed. Celé tedy tři hodiny nevidí poutník než les, silnici před sebou a za sebou, a z obou stran též les. Co ale jest přes ten celý les divného, to jest rovina. Jako poutník celé čtyry dny musel kráčet často přes vysoké vrchy, tak teď zas takovou jde rovinou, že přes celý ten les po tři hodiny cesta ani o čtvrt lokte se nezvýší ani nesníží. Jedna památná událost stala se v tomto lese r. 1862, když u Neuhausu za Marie Cell byla ta strašná povodeň z průtrže mračen; tu se zde nad tím lesem prudká vichřice strhla, a z velikého kusu lesa, jakoby napříč přes něj šla, mnoho stromů vyvrátila, a které nebyly vyvrácené, byly zlámané, což vše jsem viděl. Když jsme poutníci na konec srpna toho roku tudy kráčeli, tedy to tam vše pokáceno leželo. Byly to klády silné, tak že desky z nich mohly se řezat. A ještě r. 1864, když jsem to popisoval, byly tam rázy dřev. Na čtvrt hodiny to vylámal vichr tak, že teď za tím lesem viděti ves z kostelem a vysokou věží. Ale od té doby bude již les zas zarostlý. Z lesa jde rovina pořád až k městu Ypsu, tak že je skoro 12 hodin dlouhá. Po Moravě, Čechách a Polsku nevím o takové rovině, aby se v ní ani jediný pahorek, ani jediná nížina nenacházela, jako tam těch 12 hodin cesty. Ta rovina jest všude jednu hodinu široká, nic širší.

Železná dráha od Vídně k Linci jistě stála málo práce v těch místech. Vyjda z toho lesa přijde se za malou hodinu do města Amšteten, kde poutníci objedvají.

Od města Amšteten jde se kus cesty po silnici a pak se dají poutníci v levo polní cestou, která je přímější, než císařská silnice. Pole tam je velmi úrodné na té pěkné rovině, tak že i strniště po žních zasejí turkyň a pohankou pro dobytek na krmení, a bývá velmi pěkně již v srpnu urostlá. Pole mají tam široké a dlouhé, ale záhonky na krok neb na půl-druhého kroku široké, nebo voda, když deštěm napadne, nemá žádný odtok, musí tedy v brázdách stát, až do země vsákne. Proto ale není tam žádný močál, ale všude dobrá úrodná pole. Na polích není tam nikde žádného stromu, okolo silnice jsou jen topoly vysázené a v půli přet'até, aby jich daleký stín ne-škodil úrodě polní.

Na dvanáct hodin jest rovina tato z obou stran krásnými pahrbky ohrazená a lesním stromovým porostlá, příroda Boží zde vytvořila překrásný ráj.

Když pak poutníci dvanáct hodin od hory Sonnenberku cestují tou krásnou rovinou, a přes tři hodiny dlouhý les, a pak osm hodin polní cestou, a silnicí přes Amšteten a Linden-markt přijdou do města Ypsu, které jest při vodě, kdež posedají na loď, a plovou půl míle k městu, nad nímž na vrchu vysokém hodinu cesty vystaven jest poutnický slavný chrám Páně, kde konají poutníci svou pobožnost, modlitby, zpěvy a slyší mše svaté, i také k stolu Páně přistupují.

Město Yps má prostoru šest hodin, obehnáno je horami, jen k západu rozkládá se hodinu široká rovina, k půlnoci jsou pole rozsáhlá a tak úrodná, že žádná jiná pole úrodností je nepřevyšují.. Nebo ačkoliv obilí jest tam toho času již sveženo do stodol, vidíme po obilí zas turkyň, jetel, zelí, řepu na polích se zelenati. Nejvíc v tom okolí dojí má tok veliké řeky Dunaje, o níž ještě později čtenáři vypravovati budu.

Od města Ypsu jedou poutníci po vodě půl míle k městu Marbachu. Tam bývají poutníci noclehem; na úsvitě jdou na svatou horu, Marie Tabule, která má jmen odtud, protože u samého chrámu jest kamenná tabule jako stůl a okolo ní sedadla. Proč tam stojí tato kamenná tabule nemohl jsem ještě vypátrati. Hora na níž tento slavný chrám Mariánský stojí, je okrouhlá a sama o sobě. Krása její mohla by se přirovnati hoře Tábor, o níž čteme, že v celé Palestině jest nejkrásnější ze všech hor, tak že Pán Kristus ji k svému proměnění ustanovil, chtěje apoštolům ukázati pozemský ráj.

Ač jest dosti příkrá, má přec polnosti velmi úrodné, tak že i do strniště se ještě seje míšenina pro dobytek. Chrám Páně můžeme vším právem počítati mezi jiné slavné budovy kostelní. Na velkém oltáři jest malý z dřeva vyřezaný obraz bolestné Panny Marie, jenž dříve než stál kostel byl zavěšen na dubě. Když pak mnoho milosti na přimluvu Panny Marie lidé podosáhli, byl vystaven slavný chrám Páně, který se stal místem oblíbeným poutníkům celé leto tam putujícím. Mimo velkého oltáře jsou ještě čtyry menší, z každé strany dva; krásné a veliké obrazy křížové cesty zdobí nemálo svatyni tuto: Klášterní stavení slouží za obydlí tamním duchovním.

Z hory té lze viděti k východu, k poledni a k západní straně čtyřecet mil daleko, k severu jest stráň na tři nebo čtyry hodiny veliká a pro ni nelze viděti k severu dál než hodinu, pohled je za to rájský, zajímavý; z druhých stran je pohled tak krásný, že cestovatel na svých cestách málo to-muto podobných kde spatřil, skoro pěknější než ze Sonnen-herku. Zde vidíš pole celá pěkně zelená, tam zas černá pororaná, tu bílé strniště, tam kus lesa, zde celou stráň lesem porostlou, tam vyšší, zde nižší položení jedné hory proti druhé o mnoho krásnější pohled musí býti přede žněmi, dokud obilí v červnu krásnou zelení kryje rozsáhlé polnosti. Z východní strany vidíš Yps malebnou polohou. Nejpříjemnější dojem číi zde řeka Dunaj, která na půl míle od Ypsu se v bok točíc, vyhýbá krátké prostoře polní, jako by jí bylo líto, svůj tok tudy konati přímo, boří raději velký kus jako had. Řeku tuto vida křesťan poutník může sobě pomysliti na řeku, již David ve svých žalmech opěvuje takto: řeka tekoucí obveseluje město Boží. A zde jest město Boží; které vystavěla příroda, podle moudrosti Boží mistrně z krásných pahorků, údolí, rovin, ze zahrad rájských, z překrásných úrodných niv.

Z Marie Tabule jedou poutníci 7 mil po vodě až do města Kremže, ale nemohou mnoho viděti na straně řeky té, nemohou těch vinic a sadů spatřiti jako když jde okolo vody poutník. Protož já cestujíc okolo, viděl jsem z blízka vše, co tam lze viděti a spatřiti, a chci aspoň s částí to popsati čtenářům, co na břehách této široké řeky Dunaje může spatřiti poutník. Domnívám se také, že sotva který poutník moravský okolo té řeky koly cestoval, nebo každý se drží svého zástupu, kterýž vždy jede po vodě. Mně ale mnohokrát se přihodilo, že jsem nebyl v Brně, když

průvod vycházel z Brna, tedy jsem cestoval sám, jsa již dobře cesty povědom a proto také mohl jsem se déle zde zdržeti a vše si dobře prohlédnouti.

Jak se sejde od chrámu Panny Marie Tabule dolů k řece Dunaji, přijde se za hodinu k městyse Kleinpichlein, na proti polední straně za řekou je město tak velké jako je Yps jmenem Plintemork. Voda se dělí tam na dva toky, v prostřed řeky je výšina jak srdce čtvrt hodiny dlouhá. K východu je videti dvě hodiny daleko vodu plynout až k jedné hoře, pro níž nemůžeme z daleka viděti na kterou stranu řeka tok vezme v levoli nebo v pravo té hory. K polední straně hodinu cesty od Dunaje táhne se stráň na tři hodiny dlouhá, aniž jí vidět konec, a při samé řece jsou luhy porostlé lesními stromy; od půlnoční strany, kudy jsem již častokráte cestoval, jsou ne-vysoké stráně a na nich pole i vinice, jichž poutník sedm dní již neviděl, začínají se tam ukazovat.

Od městyse Kleinbúchlein přijde se podle Dunaje k městyse Lubry, a zas kus cesty naproti za řekou na polední straně uhlídá se město Melk, kteréž jest stromovím zarostlé tak, že ho z půlnoční strany cestující nevidí, jen jeho velikou budovu, totiž slavný chrám Páně, jenž na způsob chrámu sv. Petra v Římě vystaven jest. Chrám tento a okolo něho veliká klášterní budova, minulého století předce nezrušena, vypíná se na povýšeném místě a proto i s druhé strany řeky celá může dobře spatřena býti. Okolo Melku jest pěkná rovina, úrodná polnost a krásné lesiny, hojnost dříví skytající.

Nedaleko cestou podle řeky kráčeje přijde cestovatel k městyse Eimelsdorf, a od něho k vesnici, u níž se mu prostora šest hodin v objemu mající objeví; tu vidíš dosti daleko před sebe, a za sebou vidíš velebný tok řeky Dunaje, a po obou jeho stranách pole, vinice, stromové sady a pahorky lesním stromovím porostlé; zajisté to pohled velekrásný. Poutník vidí tu téměř může varhany v Božím slavném chrámu přírody, na nichž může se snadno učiti hudbě, již Boží chvála dává se světu na jevo. Nebo každý pahorek, každá rovina, každé údolí, každý vrch, každá stráň chválu prozpěvuje vděkuplnou božské moudrosti a dobrotě: Hleď poutníku na krásné dílo ruky mocné Stvořitele, jež ti k obveselení tvého zraku, k obdivení tvému rozumu a k rozjímání pro tvou mysl, k učení pro tvou zvědavost krásně vytvořila přírodou. A protož každý den oslavuj Otce Stvořitele mocného, Syna, moudrost jeho všechny věci dobře spravující, a Ducha svatého, všem stvořeným

věcem krásný dojem, milou půvabnost a užitečnost dodávajícího a vše posvěcujícího. Chval tedy Nejvyššího každý den, chval a vyvyšuj ho na věky.

Od městyse Eimlsdorfu, kde šest hodin rozsáhlá krásná prostora u jedné vesnice se objeví, přijde se zase po chvíli k jiné vesnici, kde opět na obě strany od Dunaje, k poledni a k severu, objeví se údolí, na každou stranu hodinu dlouhé a na pohled velmi krásné. A pak vstoupíš mezi vysoké stráně, mezi nimiž není žádné prostory, nýbrž jen pět set kroků široký tok Dunaje vměstnán.

Vedle řeky vede silnice a podle ní hned stráně skalnaté z obou stran řeky vysoko až nad silnici strašně strmí, některé jsou obrostlé stromovím, ale namnoze holé, ne šedé, jako v Cellenských horách se ukazující, ale k nemalému podivení žlutočerné. A když pak kus cesty jde cestovatel okolo těch strání, objeví se mu zas okrouhlý, na dvě hodiny v objemu mající krásný prostor, v němž uprostřed stojí městys Aggsbach zvaný. Okolo něho jsou úrodná pole, palouky, a po stráních i vinice. Celé to okolí je ohražené samými vrchy, stromovím porostlými, jen sem tam jsou skaliska. Na jednom vysoko strmícím skalním hřebenu stojí hrad na pohled nepřístupný člcvěku, neboť jest ta stráň vzhůru se pnoucí velmi příkrá, a budova ta stojí na velmi úzkém hřebenu. Myslím, že některý velmož pro svou památku aneb pro bezpečnost dal ji tam vy-stavět. Nebo, jak vím, za dávných let museli bohatí statkáři skoro všichni tak pevná a nepřístupná obydlí si stavěti, aby živobyti a zboží před loupežníky zabezpečili.

Za našich ale dob pro řádné zřízení státní může každý po všech cestách i se zbožím ve dne v noci bezpečně procházeti a projížděti ; začez bud Bohu chvála, nebo pojištěná bezpečnost živobyti a jmění, jak na cestách tak i doma patří také k blaženosti naší pozemské, již nám Bůh zde uštěďruje pod svou ochranou, pod níž lze nám pokojné a beze strachu v našich příbytcích bydleti, anebo po našich cestách kráčet a pře-vážeti jakékoli zboží. Nebo jak již pěvec Páně David pje: Kdož ochrany Nejvyššího v skrejších jeho požívá, ten v stínu Všemohoucího bezpečně odpočívá. Nebo andělům svým přikázal o tobě, aby tě- ostřihali na všech cestách tvých, a na rukou svých uchopí tebe, abys o kámen nohy své neurazil, až dojdeš tam, kde se není třeba obávat žádných loupežníků, žádných

vydřiduchů, jako zde na zemi. Až totiž dojdeš do nebeské slávy, kde bezpečnost, kde pokoj, kde radost věčná jest při-pravena Božím vyvoleným.

Vyjda cestovatel z dvouhodinné prostory od města Aggsbach přijde za nedlouho zase do jiné zadlouhlé prostory, z níž ještě lépe, a to z druhé strany, ten vysoko strmící podivný hrad viděti jest, o němž říci musím, že, ač mnoho let sem cestuji, mnohokrát Moravu, Čechy, Německé Slezsko, Polsko, Rakousko a Štýrsko jsem prošel, přec tak mistrného, tak po-divného a tomu tam vystavěnému podobného jsem nenašel. —Na Moravě jest sem tam nemálo takových budov, jako jsou knížecí a hraběcí zámky Pernštýnský, Buchlovský, Boskovský, anebo vysoký hrad na stráni mezi Adamovem a Blanskem; přec ale tak čarokrásná strmina se na něm nespátřuje, jako zde. Výše nad ním převyšuje ho ještě jeden skalní strm a pak ještě dva, jeden nad druhým, což činí pohled velmi dojímavý.

K východu na hodinu cesty viděti vysokou, ohromnou horu, k půlnoci ale jest město Špic, a ještě před ním některé vesnice, okolo nichž se jde, a kde mají při řece pole a na stráních vinice, tak krásne posázené, že cestovatel musí říci, že to je vinný ráj, a poděkovat Bohu, že tak silící, občerstvující a obveselující nápoj lidem pracujícím a truchlivým dává, a při tom litovat, že někteří vína k opilství, z něhož jiné hříchy pocházejí, užívají. Kdo zajisté vína užívá střídmě, stává se, jak dí Šimon Lomnický, zemským Bohem, nebot umí vládnout nad svou žádostí, umí tělu, co potřeba, opatřit, umí zachovat rozum, naší duše velký dar, a rozumem všecko řídit a spravovat, co je pod moci jeho, aby vše se konalo ke cti a slávě Stvořitele a dárce všeho dobra, trojjediného Boha, kterýž jest hoden slávy a chvály na věky věkův.

Od města Špic zvaného přijde se k městu, jak se zdá, na pohled jen malému; ale nalezá se tu okresní úřad, poštovní dům a jest velmi dlouhé. Před ním jsou okolo silnice skalnaté stráně, k severu velmi vysoké. A v jednom místě nedaleko od silnice jest zed, přírodou z kamenných balvanů vystavěna; od silnice může mít 20 sáhů zvýší, dál je něco nižší, ale rovná tak, jakoby příroda zednickou šňůru byla měla natáhnoutou a podle ní stavěla. Velmi divné jest to, že to není jako rostlé, ale jako stavěné, nebot viděti jest každý balvan různu jeden na druhém kladený, a přec jest to rostlé. Jeden ohromný balvan jest na vrchu té 20 sáhů vysoké hory a

zdá se, že vichr by jej mohl snadně shoditi, protu že jasně viděti, že není přirostlý, ale jen tak na druhých leží.

Za tou zdí uhlídá cestovatel, nedaleko odtud za městem Špic, na vrchu stráně vysoký hrad, pevnost takovou, jakou jsem již svrchu popsal. Není na tak vysoké stráni, jako ten první, ale vidět, že jest to pevnost starožitná. Zvláště věž má čtverhrannou, ohromně vysokou, pro bezpečnost a na odiv vystavenou.

Město Špic je celé obsázené vinicemi po stráních k půl-noci, na krásném výsluní. Vinice jsou tak krásně vysázené, že nelze jich popsat, ale přál bych tobě, čtenáři, kdybys mohl tak jednou tudy cestovat a patřit, jak jsou po té stráni celého města a až za ně daleko k východu a před ním k západu. Tu bys viděl, jak v rovných řadách zdě kamenné, pěkně rovné přes celou stráň se táhnou, a nad každou zdí jsou tři neb čtyry řady vinných rév vysázené, a tak celá ta stráň zelenými schody až do vrchu jest ozdobena. Ano, celé to město jest jako nejkrásnějším zeleným pláštěm vinných rév ovinuté a krásně oděné. Zvláštní podívaná jest dál za městem k východu, kde jest celá stráň skálou, a přec na dva nebo na tři kroky drobet dal se prokopat; tu již jest taras vystaven a několik rév tam vsazeno jako na odiv cestujícím a k okrase té skalní stráně.

Město Špic zabíhá hodně od řeky Dunaje do údolí, kterým k severovýchodu asi hodinu vidět stráně lesním stromovím porostlé, krásně se zelenat. A poněvadž jest město hodný kus cesty od Dunaje, tedy pod ním jsou též vinice, tak že celé město kolkolem jest obsázené vinným krásným révím, jež hojnost hroznů tamnějším vinařům rodí, kteří jestliže vína střídě užívají a z vděčnosti za to Bohu děkují a věrně mu slouží, mohou se těšit dobrou nadějí, že budou někdy pít nové víno, jež slíbil pán svým apoštolům říka: Již nebudu pít z toho plodu vinného kořene, až jej budu pít nový v království Otce mého. Ale opilci, kteříž nedbají výstrah písma : neopíjejte se vínem v němž jest chlípnost, a opilství se oddávají nedbajíc na to, že ono jest hřích hlavní, z něhož pochází mnoho jiných nepravostí, ti nepolepšili se, musí se obávat, že vyřknutí apoštola ještě se na nich vyplní, jenž dí: Nemylte se, ani smilníci, ani cizoložníci, ani opilci královstvím Božím vládnouti nebudou. Pod těmi vinicemi pak, dole pod městem, jsou sady stromové, tak úrodné, že, jak se říká, může se po ovoci na stromě dolů svézt.

Kdybys, čtenáři, chtěl někdy zaputovat do Marie Čelil, na Sonnenberk a k Marie Tabule, a chtěl vše vidět, o čem ti zde vypravuji, tedy nesměl bys jet na lodi po vodě, ale musel bys cestovat po silnici vedle řeky, proto že bys z lodi ani polovic těch krásných výjevů nemohl spatřit, jelikož prostory u řeky Dunaje zabíhají přes půl hodiny do údolí a do záhybů na stranu. A proč bys neobětoval jen o jeden den víc k tomu cestování? Zhlídl bys vše náležitě a podivil by ses kráse rajske, výjevům nevídaným, a řekl bys jistě: Neviděl jsem něco podobného co jsem živ. A přece vidíš, cestou okolo řeky Dunaje od Marie Tabule ke Kremži cestuje denně nesčetný počet cestovatelů, vandrovních a chodců po žebrotě, ano i také poutníci k Marii Tabule jdou od Kremže okolo řeky, nemohouce na lodích proti vodě se plavit. Když bys tedy vyšel z prostory od města Spic, tedy šel bys půl hodiny po silnici vedle skalnatých strání, a po půl hodině přišel bys do městyse Micheln, a nedaleko za ním do vesnice, a hned zas za ní do města Wiesendorf, a za půl hodiny do města Wiesenkirchen. Z toho může cestovatel i čtenář soudit, jaká zde bohatost musí být, když v prostoře nanejvýš tři hodiny cesty v objemu mající tři města a jedna vesnice stojí na jedné straně podle řeky Dunaje.

Ze strany polední, vedle Dunaje, od Melku, není již žádné město, jen některá ves. Nebo stráně skalnaté dosahují namnoze až k řece, a kde je nějaký bok, rovina do údolí zabíhající, tedy je tam vesnice. A jsou tam polnosti, sady a lesiny, ale vinic žádných tu není, proto že tam odpoledne stín uzrání hroznů překáží.

Mimo to, co z obou stran řeky vidí cestující, ještě k to-mu velmi zvyšuje pohled na proud řeky Dunaje, která tak velebně a krásně plyne, že radost na ni hledět, kterak ona, jakoby živá byla, kouzelně a čarokrásně se mění. Na jejím vrchu vidíš samé krásné věnce které ona stále vytváří, a když jeden zmizí, hned zas vyplyne nový, a tak celý vrch Dunaje jest krásně ozdoben těmi pěknými věnci, kterýmiž ona lenochům chce říci:

Nemařte drahého času lenivostí, ale važte ho sobě,
Nebo vám jako tato voda uplyne v krátké době.
Čas utíká jako voda, a jak voda nevrací se nikdy.
Času sobě každý važ, dokud ho máš; pilně pracuj tehdy,

Proto že čas, jak ti uplyne, víc se ti nevrátí dle žádosti;
Proto víc nebudeš moci pracovat pro nebeské radosti.
Kdyby pekelníkům dán byl ten drahý čas k činění pokání,
Kdyby oni mohli přijít na svět, o jaké by jejich bylo pečování
O duše spasení, o dobrou věčnost; kterak by pilně pracovali,
Oni by jistě každou hodinu, ano minutu dobře vynakládali.
Uč se tedy, ty lenochu, jenž čas maříš, pracovat pilně.
Uč se užívat času a domáhej se svého spasení všemožně, silně,
Abys pozdě bycha honit nemusil, když bys v pekle naříkal;
Ach škoda času zmařeného, kýž bych se byl z hříchů kál,
Mohl jsem zasloužit sobě nebeské blahoslavenství,
Mohl jsem ujít těm hrozným mukám a zlořečenství,
Byl bych se radoval se svatými v nebeské slávě,
Byl bych věčně blaženým tam v té neskonalé oslavě.

Řeka Dunaj tiše plyne a stále své krásné věnce mění. Udělá se kolo malé a zvětšuje se až na 2 sáhy i více, a zas rozplyne, ztratí se, a hned zas jiné se vyskytne. Uprostřed věnce jest voda modravá, pěkně hladká, a okolo něho jest bělavá, což činí krásu na pohled velmi zajímavou. A takovými věnci jest celá řeka ustavičně ozdobena, jak je široká a dlouhá. Ona má tok jakoby živý; ano, ovšem že je živá. Vždyť jest voda jeden ze čtyř živlů, jenž obživuje všechno.

Řeka tato plyne tak tiše, pokojně, nebouří, jak někdy moře bývá zhoubné, a jakoby se chtěla řídit podle učení 'křesťanského, kteréž dí takto: Tiše svou práci konej a lásku míti budeš ; aneb dle učení Kristova, kteréž dí: Učte se ode mne, neboť jsem tichý a pokorný srdcem. Tak plyne tiše a pokorně nejnižším údolím, jakoby nás učít chtěla tichosti a pokoře.

A přec zas plyne tak důstojně a velebně, jakoby byla nějaká bohyně zemská. Ano, národ neznající pravého Boha, který živly a věci stvořené za Bohy pokládá, lehce i tu vodu za boha vyvoliti by si mohl.

Ale což kdyby se voda prohlásila za Boha řkouc: Ode . mně všecko se oživuje, ode mně vše bere vzrůst, beze mně nic by neobstálo ani žádného pohybu nemělo;

já jsem bohyně. Já unesu na svých zádech veliké koráby, přetěžké náklady uvezu V lodích z jedné země do druhé; jsem tedy bohyně.

Což by řekl oheň ? On by řekl: Já jsem bůh, jakož také i Peršané za boha ctili a s horlivostí pro jeho čest tisíce křesťanů, jenž se ohnivému slunci nechtěli klánět, umučili. Slunce by mohlo říci: Já celý svět osvěcuji, beze mne byla by věčná trna, já jsem bůh, kterýž tvoří světlo; ode mne bere všecko vzrůst, každá bylina, každý strom, každá růže a květina se rozvíjí jen mým zahřítím, já jsem bůh. Mnou se zelenají pole, roste tráva na lukách, zelenají a kvetou stromy; já všemu ovoci a vínu dodávám chuti, mnou vše roste, kvete, zraje a může se požívat, jsem tedy bůh.

Ale zda by při tom velikému hluku a vychloubání se ohně neboli slunce, kteréž na odiv světa vystaveno stojí, vše zahřívá a osvěcuje, se též země neozvala a co by při tom řekla, tato máti všech nás ? Zdaliž, pravím, by neřekla : Já jsem bohyně, já jsem původkyně všeho, co je na světě, ode mne bere svůj původ vše, co žije, roste a hýbá se na zemi, já jsem bohyně. Adam, první člověk, byl podle těla učiněn ze země, a od něho pochází všecko lidstvo, jsem tedy původ lidí, zvířat, dobytka i ptactva. Každý strom, každá bylina musí býti zakořeněna v zemi a ze země potahovat potravu ke vzrůstu svému; jsem tedy bohyně. Ve mně jest moře široké a hluboké, já je pěstuji ve svých břehách, ve mně mají své řečiště potoky a řeky, ze mne vycházejí prameny čerstvých vod do studnic, na mne se staví veliká města, vesnice, paláce, hrady a pevnosti velmožů.

Ale což myslíme, že vítr, tento mnohdykrátě strašný živel, by se neozval? A neřekl by: Já jsem bůh, já všecko oživuji, mne každý, živý tvor dýchá, beze mne, beze vzduchu nemohl by žádný ziv být, nebo všecko, co žije, musí dýchat, a to mým původem, jsem tedy bůh. Já každou smrdutou páru ze smrdutých míst na celém světě, z padlých mršič odháním a činím, aby bylo vše zdravé, silné a čerstvé. Já pohybuju z místa na místo mořskými vodami i velkými řekami, aby byly vždy čisté, zdravé a zemským tvorům neškodné. Já každou bylinu od deště k zemi přilehlou pozdvihnu, rosu s ní sfouknu a osuším ji, aby mohla zas dále vzrůstat; ze mne vše bere pevnost, hbitost, čerstvost. Ptactvo všeliké bere svůj let

ode mne, skřivan se vznáší vzhůru pod oblohu, orel k slunci, bohdal, divoká husa, vlaštovka z kraje do kraje přeletuje. Já jsem tedy Bůh. — Co bychom tomu říkali?

Vyšší nad živly jest Pán, jenž stvořil přírodu a ji udržuje;
Víme dobře, co za, blaho nám skrže živly poskytuje.
Ze země vše roste, když ji oheň hřeje, vzduch ovívá,
Ze země rodí se všechno, čím člověk na světě oplývá —
Rosa nebeská když zvlažuje pole, lesy, sady, i také vinice —
Roste nám obilí na polích, dříví v lesích, na stromech ovoce;
Slunce každý den vychází a svítí líbezně celému světu,
Slouží jeho světlo a teplo všemu k vzrůstu a také i květu.
Obilí roste, zraje, z něho máme chleba každodenně potřebný,
Ovoce stromy rodí každý rok, pokrm to člověku lahodný.
Bychom netrpěli žízň, prýští se nám voda čerstvá k nápoji,
Bychom vodou oděv svůj očistit mohli v tom dobrém vodním zdroji.
Co je to za dobro pro člověčenstvo, kdo to dostatečně ocení,
Co voda, tento živel zemský, přináší pro potřeby naše denní.
Mluv jen, roso nebeská, když padáš na zem vyprahlou,
Mládne hned každá rostlina, tvou občerstvující vlahou. —
Kdy ale mokro velké, škodí rostlinám, že podhnívají,
Kdy od mnoha dešťů na polích velké se mokřiny zdvihají,
Tu zas vítr osušuje zemi, věje na močály a bařiska,
Tu on celou zemi a na ní rostliny sušit nikdy si nestýská.
Jeden živel druhému pomáhá tvořit nám blaženost,
Jaká je to shoda mezi těmi živly, a to vše pro naší radost,
Ze Bůh tak štědrým se prokazuje nám v našich potřebách,
Ze nám nechá slunce svítit na zemi, na moři, na horách,
A že živé všechny tvory, každý den tisíce a tisíce,
A každému dává pokrm, nápoj, jimiž oni se vždy sílice

Povinností stavu svého a svého povolání snaží se činit zadosti.
Protož oni nasyceni jsouce běží do své práce rychle a s radostí,
Dobývají sobě chleba pozemského, množí sobě pro nebe zásluhy,
Dobře činí chudým lidem, by je Bůh přijal mezi své věrné sluhy —

Město Wiesenkirchen má krásný chrám na pahorku, k němuž vede osmdesát schodů přikrytých střechou, by v zimě kluzkost starým lidem nebránila do něho vcházeti. Jak ale cestovatel z toho města vyjde, přijde hned do krásné prostory, která má okolo patnácti pahorků, samými vinicemi posázených, jako schody obsázené révami až do vrchu, kdež se zdá, jakoby hned nad nimi byla obloha.

Jda uprostřed a okolo těch vinných rajských okras, zpomněl jsem na vinici Engady v zemi Chananejské, z níž vyzvědači nesli hrozen tak veliký, že ho dva museli nést na sochoru, aby ho mohli ukázat Israelitům, by viděli, jaké plody má zem, jim hned od Abrahama zaslíbená. Já ale myslil jsem, kdyby takhle dva silní obří byli, a celý jeden ten pahrbek mohli vzít na veliký sochor a na ramenou donést ho Moravanům, Čechům, Slezanům na ukázkou, jak jest pěkně vypracován, ač rukama lidskýma, ovšem ale příčinlivýma a pilnýma. A tu by se ukázala pravda přísloví československého, že komu se nelení, tomu se zelení, a kdo se přičiní, .tomu že Pán Bůh požehnání udělí. — A ještě víc byl bych sobě přál, kdyby totiž dva silní obří mohli donést na ukázkou všem Čechoslovanům na Moravě jiný pahorek, jakýchž tam jest velmi mnoho, pozůstávající ze samých skalisk, mezi nimiž jsou tu neb tam přece révy vsazené, což skalnatou takovou stráň velmi zdobí. Tu viděti, co všechno může pilnost lidská a ruka příčinlivá.

Sad stromový jest tam na hodinu dlouhý, tak že bys na Moravě takového darmo hledal, a v něm stromů štěpových, jabloňů, hrušek, karlátek velké množství, a na nich ovoce až ku podivení. A pak bys šel, čtenáři, okolo skal, o nichž bys jistě řekl: Takových skalisk, jsem za celého živobytí mého neviděl. A při tom bys viděl kameníky lámat kamení a podlamovat ty vrcholy, které bez toho visí nad silnicí až hrozno. Oni se však nic neobávají, že se ty skaly na ně zhroutnou, a že jich to na vždy zaklopí. Nalámaného kamení mají u vody tak velké hromady složené, jak by se měla nová Vídeň stavět.—Kamení toto odváží se po vodě ke Kremži a Štokravě, kdež jest ho potřeba, možná že i do Vídně. A není to jeden velký lom u té vody, ale napořád jeden za druhým po obou stranách řeky se táhnou, kde nejméně prachem musí skalu roztrhávati, protože je jako slitá a velmi tvrdá.

Pak přijde poutník podle Dunaje do města Dűrensteinu, nad nimž jsou skaliska tak vysoko a mistrně vyrostlá, že se jim ani dost vynadivit nemůžeme, ba ani je popsat nelze. Na dvou jsou pevnosti čili hrady vysoko vystavené. Naproti za

vodou k polední straně jest městys Rosen na stráni polední, první od Melku a již poslední ke Kremži.

Od města Dlouhé Luže jde se přes jednu osadu, kteráž jest ještě uprostřed vinic. Na rovině i na pahorcích a na stráních jsou vinohrady, mezi nimiž jde se od ní do vrchu, kde je jim konec; po celých šest hodin pak není více vinné révy viděti, až u města Egenburku. Jak poutník na ten vrch vyjde, vidí na jihozápad okres na patnáct mil v objemu; k východu a k severu není skrze lesy, které ten vrch převyšují, ničehož viděti. Pak se jde tři hodiny les, a za lesem tři hodiny přes pole, tedy šest hodin až do města Egenburku.

Příroda neukazuje na té cestě nikde nic zvláštního a zajímavého. Pole není příliš úrodné, ale pilným hospodářům vydá přec potřebné výživy, tak že nemusí tříti nouzi a má vše co potřebuje hospodář přičiálivý, pracovitý a šetrný jen lenoch nemá co potřebuje a piní se na něm kletba apoštola an dí: Kdo nechce pracovat, ať také nejí.

V městě Egenburku jest krásný kostel s klášterem Ligurianů. Privil jsem, že nic neobyčejného v tomto okolí nelze spatřiti, ale jedna věc jest tam nevyrovnané ceny, a to jest podivná lázeň, kdež se tisíce lidí uzdravuje, a to bez peněžitých výloh, tak že i nejchudší člověk zdraví svého tam nabýti může. Jest to lázeň duchovní, kde v svátosti pokání duše ne-duživé nabývají zdraví a bývají nasyceny tělem nejsvětějším Krista Pána. Jest sice více takových duchovních lázní na té cestě, kde může člověk v svátosti pokání a hodným přijímáním těla Páně nabýti zdraví a očistění duše. V Marie Celli, u sv. Trojice, u Marie Tabule, všude jsou řeholníci ochotni k slyšení zpovědi, ale pro velký počet lidu nemohou tak poučit hříšníka, jak by měl proti hříchu býti vždy a všude na stráž, oni ne-mohou každou ránu snad již mnohá leta nezahojenou protít a hnis hříchů z ní čistě vymýti, tak jak to činí řád těch řeholníků v městě Egenburku, a ovšem také jinde, kde sv. Alfons má své následovníky, kterým hojení neduživých na duši jest zvláště svěřeno. Oni dle svého řádu jsou k tomu zvláště cvičeni, aby rozšafnou zpovědi přivedli hříšníka k poznání svých hříchů a k činění pravého pokání; oni žádného hříšníka nezastraší nějakou hrozbou, že by se bál těžký hřích vyjevit, každého k tomu znenáhla přivedou, aby se upamatoval i na staré hříchy a zlé zvyky, aby jich

oželel a oddal se na pokání pravé a upřímné. A proto také přicházejí do této lázně z daleka neduživí na duši a nabývají zdraví svého, když se těm lékařům duchovním svěřují a od nich radu, naučení i také výstrahu ochotně přijmou a těch léků, které jim poručí, svědomitě uží-vají. Někteří Cellenští poutníci též se tam zpovídají a přijímají tělo Páně, ano i já jsem se tam zpovídal a po zpovědi vypisoval jsem tu svatou zajímavost, nad níž žádná není div-nejší na celé té poutnické cestě.

Nad městem Egenburkem vede silnice od Vídně k Českým Budějovicím. Naučení, které sobě povážlivý křesťan ze silnice může čerpat, je toto: Silnice ta jde od Vídně k Českým Budějovicím. Kdyby tedy někdo z toho okresu chtěl jíti k Vídni, musel by, cestovati k východu, a kdyby chtěl odtud po ní cestovati k Českým Budějovicím, musel by kráčet k západu. Kdyby ale z toho okresu od Egenburku někdo chtěl jíti k Vídni a šel k západu, nikdy by do Vídně nepřišel, proto že Vídeň jest od Egenburku na východ; a následovně kdyby ně-kdo z toho okresu chtěl po té silnici cestovat k Českým Budějovicím a šel k východu, tedy též by tam nikdy nepřišel, protože Budějovice jsou odtud na západ. — A podobně jest to se silnicí neboli cestou k nebi. Kdo chce k nebi dojíti, musí kráčet cestou úzkou, přímo za Kristem, cestou křížovou, musí se držet pravdy, která ho povede a bloudit mu nikdy nedá, musí se držet pevně svaté víry, kteráž ukazuje přímou cestu k nebi. Křesťan se nesmí spustit naděje, nebo ona sílí ho ve mdlobách, aby se nebál žádných obtíží, žádných překážek. Kdyby ale člověk chtěje k nebi přijíti na zákon Boží nedbal, učení Krista se spustil, živ byl svévolně, nedbale a hříšně, to by jistě nekrácel k nebi, ale přímo k peklu; neb cesta k nebi jest úzká, drsnatá, neschodná, neb málo jich kráčí po ní; málo jich je, kteří své rameno rádi podloží pode břímě Kristovo, málo jich jest, kteří rádi berou jho Krista, ač jest sladké. — Hledat především jiným království Boží a spravedlnost jeho, to u mnohých nebývá starostí hlavní, jak to býti má u každého křesťana; Boha milovat z celého srdce, z celé duše, ze vší síly, ze vší mysli a nad všechno bližního jak sama sebe, o to se málo dbá. Ale pomíjející rozkoše, marnost světa, hřích a vše co Bůh nenávidí, to se líbí mnohým, ale to není cesta k nebi.

Chceš-li, křesťane, přímo k nebi kráčet a ne k peklu, tedy hled ostrým zrakem na zákon Páně a drž se pevně víry svaté, pozoruj, jakých ti pravidel křesťanských

předpisuje, abys totiž světil svátky náležitě posloucháním Božího slova, nábožnými chvalozpěvy, čtením poučných náboženských kněh, životů svatých, postil katolických vydaných dědictvím svatojanským, životopisu Pána Krista, a snaž se bedlivě uvažovat všechny svaté pravdy, zjevené Bohem a církví k věření představené, apoštoly hlásané, a neodstupuj ani od jediné čárky katolického učení církve svaté. Užívej často svatých svátostí jako prostředků k spasení našemu ustanovených a předepsaných; střež bedlivě všech svatých předpisů evangelických, následuj svaté mučeníky v trpělivosti, nereptej na kříž a soužení, líbej laskavě každý kříž z ruky otcovské tobě poslaný, a nes ho tiše za Kristem, až na vrch hory svaté, až do nebeské slávy, kdež se ti připravuje koruna v slávě neskonale a radosti věčné nevyslovně veliká a drahá.

Kdo mi to dá, abych poznaje cesty, které vedou do radosti,
Kdo mi to dá, abych poznaje jich, kráčel po nich s mužilostí,
Až bych došel cíle svého, pro nějž jsem stvořen na světě,
A dosáhl to největší štěstí, patřiti věčně, o Bože, tam na tě
V nebeské radosti, v neskonale slávě, se všemi svatými
V tom rozkošném ráji, bych se tam radoval s vyvolenými.
O duše má, pospěš tam, do té slávy, do té neskonale radosti,
Opospěš tam, neb tě tam čeká všeho blaha v hojnosti.

Poslední okres cestování poutníka Cellenského jest od Egenburka k Pulkavě. Nebo od Pulkavy až k Brnu čili raději od Brna až k Pulkavě přes Znojmo již jest popsáno všechno, což jest znamenitějšího a důležitějšího v přírodě Boží, co nám obyvatelům zemským a chodcům po cestách světa toho pro zábavu a pro nauku příroda dosti mistrně a krásně skrz Boží všemohoucnost a dle jeho moudrosti vytvořila, abychom bedlivě uvažujíc všechny stvořené věci naučili se z nich pravé moudrosti křestanské, moudrosti, pravím, která umí rozsoudit a dobře rozeznat, co je dobré nebo zlé, čeho se držet a čím pohrdat má, co je užitečné pro tělo, pro duši, pro čas i věčnost. Takové pravé moudrosti může se křest'an bedlivým uvažováním věcí stvořených naučiti. A protož nechod' nikdy, člověče, očima zavřenýma po tom krásném světě Božím, ale hlesl bedlivě na skutky Boží a uč se z nich poznati Boha, Pána tvého. A když ho náležitě poznáš, bude tebe to poznání budit k jeho lásce, a láska tě spasí.

Cesta od Egenburku k Pulkavě po dvě hodiny vede skoro samou rovinou, kde jest úrodné pole a vinice již začínají, a skoro již pořád až k Brnu přes Znojmo se pomíchaně s polem a sady stromovými střídají, tak že všude se rodí obilí, víno a ovoce. Budiž tedy jméno Páně pochváleno ze všeho, co jsme viděli, nad čímž jsme se obdivovali, co nám podivná příroda Boží po dvanáct dní zajímavého ukazovala. Chvalme tedy, zvelebujme jeho lásku, kterouž ukazuje a prokazuje na všech místech a v každý čas, všude nám dává pokrm a nápoj, všude nás provází a chrání po všech našich cestách, tak že v pravdě člověku na jeho pravém blahu ničeho neschází, když jen snažně a se vším úsilím o to stále se přičiňuje.

Snažme se tedy hledat naše pravé blaho bedlivým plněním povinností svého stavu a svého povolání, konejme horlivě pobožnosti křesťanské, svěťme náležitě dny nedělní a sváteční dle přikázání božího a církevního; choďme po cestách přímých, po cestě vedoucí k věčnému blahu, k nebeské slávě. Varujme se každého velkého i malého hříchu, konejme skutky dobré, skutky milosrdné duchovní i tělesné. Tak jistě požehnání Boží bude nás provázet po cestách našich, po cestách zemského putování až na horu k slávě nebeské. Naděje, že jistě přijdeme tam, kde se nám koruna nesmrtelnosti chystá, bude nás činit ochotné k podnikání těžkých prací a bojů, k snášení všech obtíží zdejšího života, pro dosažení blahoslavenství ve věčné slávě. — A konečně přijde očekávaná doba, žádoucí hodina se přiblíží, po níž každý pravý křesťan dychtivě touží, kdy se mu dostane slíbené odměny za jeho práce a utrpení, odměna ve věčné a vždy trvající radosti, kdež bude plesat při kvasu andělském na věky se všemi svatými a vyvolenými Božími. Amen.

Popsání cesty od Marie Cell k Marie Tabule

Začátek cesty od Marie Cell k Marie Tabule jest takořka naproti nejvyššímu vrchu, kterýž zovou poutníci Čemperk čili Etscherberg. Okres v tom místě jest dvouhodinnový, desíti vrchy ohrazen, na nichžto zas množství pahorků, dílem obrostlých lesními stromy, dílem holých se zdvihá. Okrasa není neobyčejná, zvláštní, ale přec lze tam podivné dílo Boží spatřit, zvlášt' ten vysoký, ohromný skalnatý vrch Ečerberk, kterýž jako král nad jiné povýšen stojí, kdežto ostatní jako dítky jeho jej obklopují, jakoby na rozkaz ku chvále nejvyššího Boha čekali. A skutečně, velebná díla Boží vybízí jedno druhé k uctění Toho, kterýž jest Pánem všeho, kterýž má moc nade vším, kterýž vše řídí a zachovává, ozdobuje a nám lidem.

Vysoký a podivný vrchu skalný, sahající vzhůru k nebi,
Voláš na každého okolodoucího ať Boha s tebou velebí,
Voláš, aby každý k obloze vzhůru zřel jasným bystrým zrakem.
Viděl by, že celý svět jest jedním velkým Božím zázrakem,
Viděl by, že slunce, měsíc, hvězdy a celá obloha nebeská,
V Boží moci stojí a nehne se z místa koule zemská.
V těchto divech poznal by jistě Boha, jenž jest jeho lásky hoden,
V něm by sobě oblíbil, jej ctil, velebil a miloval každý den,
V něm by našel časné, věčné dobré pro tělo i také duši,
Vážil by si Boha, ostříhaje zákon jeho, ctil by jej, jak sluší;
Vešel by pak tam do jeho slávy nebeské nad hvězdami,
V níž Bože bydlet dej, přijmi nás tam, smiluj se nad námi.
V té radosti neskonalé budem tebe milovat a velebit,
Vezmi nás tam po skončení a dej nám tam s tebou být
V tom bytu, kde bydlí svatí, bude všeho dobrého hojnost,
V tom krásném, nebeském paláci bude blažená radost.
Vyvolení Tvoji požívat budou radosti té, jim připravené,
Viděti budou Tebe, jenž jsi je učinil tak šťastné, blahoslavené..
Vítejte, o svatí, i nás tam pozemšťany do té rajske radosti,
V níž 'bychom s vámi Boha chválili v té přešťastné věčnosti..

Půl druhé hodiny kráčí poutník z předešlého místa nejprv údolím a pak po vysokých stráních, tak že kdyby po Palavských vrchách, nejvyšších to na Moravě, kráčel, nevím, byl-li by tak vysoko. Na vrchu nad těmi stráněmi strmí dvě skaliska, a pohled na ten krásný výtvar přírody jest velmi za-jímavý. Vysoký vrch Ečerberk objeví se zrakům našim ještě jednou, a sice blíže, jako sprvu, a může se dobře na jeho zadní stráň nahlídnout; nebo za jeho zády jest hora, která není od něho oddělená, ale k němu přirostlá, jakoby byla jeho zadní podpora. Není to však nějaký okrouhlý vrch, ale hora dlouhá, již není viděti, jak daleko se táhne.

Se strany východní viděti jest v okolí sv. Anny a Marie Cell množství vrchů, což činí pohled krásný a zajímavý. —K západu od Ečerherka vidět též vrchy, ale je jich méně než z východní a polední strany. A konečně přijde poutník, když dlouho těmi stráněmi kráčel, na přivalí, kdož se mu k půlnoci objeví zas okres jiný.

Bohatý a divný pane Bože náš, vodiš nás po cestách neznámých,
Blaze nám, máme-li důvěru v tebe, nebudem bloudit chodě po nich.
Budem-li se pevně držet rozkazů tvojich, tvé svaté vůle,
Budeme moci důvěřovat, že nás přivedeš k hodům na tvém stole.
Bratři, sestry, kráčeje cestami byť i příkrými a neschodnými k nebi,
Budem jistě tam, kde Boha svatí s anděly již stále slavně velebí.

Od vrchu Ečerberku jde se malý kus cesty údolím, na obou stranách vrchy, lesními stromy porostlými, ohraženým, a pak se vychází poznenáhla vzhůru, až se vyjde na stráň, po které se kráčí okolo dvou ohromných skalisk. Po těchto stráních jde se jakoby pouští; pořídka viděti osaměle stojící domy a jen tu neb onde také pole. Po dlouhé teprv obtížné a namáhavé cestě vyjde poutník na přivalí, na vrchol, odkud se mu k půlnoci objeví prostora, v níž uhlídá nespočetný počet vrcholů, snad až u Dunaje nebo Marie Tabule.

Tu kráčí dolů k vesnici, v níž kostel otevřen bývá pro poutníky, aby mohli navštívit svátost oltářní a poklonu učinit před ní, že je posilovala na obtížné cestě a chránila od úrazu noh a všeho zlého. Vesnice ta jmenuje se Jakunbach. Pak od vesnice této vede silnice po velmi vysoké stráni, z kteréž dolů do údolí poutník

hledě, závrat dostává. Ze silnice této k severu, na západ i na východ objeví se krajina posetá samými pahorky. Jest tu rozmanitost stromoví lesního, ovocného, krásných křovin, polností, zahrad a palouků viděti, jež hojného krmiva pro dobytek vydávají. Se stráně této vede silnice do údolí, které sedmi vrchy krásně opraženo jest a pořád se súžuje, odkud lze jen vysoké stráně vidět; sestupuje pořád níže, jakoby do podsvětí vedla. Pak začíná se táhnout širším údolím' až ke kostelu sv. Antonína, kterýž jest pro poutníky otevřen. Nebo od Marie Celli až k tomu kostelu, při němž několik domů a hospoda stojí, není nikde po těch stráních ani vody k pití, ani hospody k zastavení, a poutník musí žízeň trpět nemoha vody dostat. Však jeli trpělivý a obětuje tu žízeň Pánu Kristu, jenž pro nás na kříži též žízeň trpěl, rozmnožuje si zásluhy svého putování.

Od kostela sv. Antonína jde se pořád širší prostorou okolo železných dílen a okolo krásné křišťalové řeky, která jest tak krásná a čistá, že se zdá, kdo z ní pije že nemůže onemocnět, ale nemocný že musí nabýti zdraví z vody této. Plyne krásně zelenobíle barvená, k pití chutná, zdravá, pro dílny a mlýny velmi užitečná a obyvatelům kraje toho mnoho blaha a veselí přináší. Podle té řeky jde silnice až k městu Šajbs. Město toto je krásné a má na náměstí sochu sv. Jana Nep. V kostele nevím jak je, neb nebyl jsem v něm, proto že byl odpoledne zavřen. Cestovatel, an tudy kráčí, vidí vždy nové a nové výjevy. Tu jsou krásná, na stranu se táhnoucí údolí, zde zas vrch k nebi dosahující, na jiném místě skaliska jako nádherný palác, slovem není tam místa, které by nezajímalo zraku cestující, aby nepohlížel na krásu Boží přírody a nezvolal: Veliký jsi Pane, stvořiteli ráje toho pozemského, velmi krásného, v němž nachází člověk k svým potřebám množství dobrého ; Volám tedy k tobě, Pane: Dej mně milost, ať se vděčně Bohu mému vyvolují sloužiti vždy věrně, stále, až do smrti, tobě samému. Věřit budu vždycky v tebe, že jsi mocným Pánem země, nebe, v tebe doufat silně budu, že po skonání dáš mně užít sebe.

Od města Šajbs jde silnice podle řeky Erlauf krásnou rovinou a pěkným okolím až k městu Purkštall, okolo něhož krásné, hornaté okolí se prostírá.

V prostora této jest město Visenburk, do něhož z města Purkštallu vede silnice krásnou rovinou, kde úrodná pole se prostírají, dávajíce rolníkům vše, co potřebují a činíce je takto dosti zámožnými, tak že pocestným obživu udělováním hojných

almužen poskytovatí mohou. Krajina tato jest tak krásná, že cestovatel kráčeje tudy nemusí být teskliv, umí-li jen uvažovat krásu Boží přírody, nechodí-li ospale po cestách, po nichž mu prozřetelnost kráčet vyměřila. teka krásné plynoucí, která svým jekotem dělá ustavičný hluk, uvádí nám na mysl boha-tost štědré ruky Boží. Pohled na vrchy, na nichž krásné stromy lesní vzhůru se pnou, na vysoko se zdvihající skaliska, na pole, sady, pastviska, to nám též na štědrost Boží ukazuje, jak totiž Bůh umí a chce živit lid svůj, jen kdyby on zákonům jeho chtěl býti vždy poslušen.

Od města Visenburk jde se silnicí krásnou rovinou mezi úrodnými polnostmi k malému městyši Fentkirchen. A vyjda za ten městys přijde se na pahorek, na němž jsem popis tento sobě a tobě, čtenáři, značil. Z tohoto pahorku když se cestující poohlédne nazpět, tu teprv jasně vidí celou tu prostoru a spatří, jaký to krásný ráj procházel. Odtud vidět též nesčetný počet těch vysokých vrchů, přes něž cestovals do Marie Cell a odtud do Marie Tabule. A k půlnoci hledě uzříš chrám Páně na vrchu Tabulském, jako labuť klidně po tiché vodě plynoucí, a z obou stran chrámu toho dlouhou řadou vysoké vrchy, z půlnoční strany tekoucí řeku Dunaj, tak jakoby byly její hrází, aby nemohla zaplavit krajiny okolo ní jsoucí, kdyby se velice rozyodnila, jak se to i někdy stává. K východu viděti (- jest vrchy táhnoucí se až k městu Sv. Hypolitu, k západu viděti vrch až k Sonnenberku se táhnoucí, kde chrám sv. Trojice stojí a celému kraji jako slunce božskou nebeskou světlostí svítí, kterou křesťana, putujícího přes pozemský ráj do vlasti ráje nebeského, osvěcuje.

Pročež zapěj, křesťane, o Boží kráse, která se ti všude objevuje,
Po všech cestách, kudy poutník spasení hledaje, často putuje.
Putuje on přes vrchy, doliny, do Marie Celli i Marie Tabule,
Putuje k sv. Trojici na Sonnenberk, aby se stala Boží vůle,
Putuje i ve své vlasti na vrch hory Kalvarské u Jaroměřic,
Putuje tam, aby umučení Páně do srdce svého vryl vždy víc,
Putuje i do Křtin, kde je vyobrazen život Pána Krista,
Putují tam k uctění toho nejsvětějšího života tisíce, sta,
Putují tam, by spatřili na obrazech celý život Spasitele svého,
Putují tam, aby patřením tím byli pohnuti k následování jeho.

Protož dobře činí, kdo putuje nábožně, pro čest Pána Boha;
Prosí-li on nábožně, vplyne mu zajisté od Boha milost mnohá,
Provede jej Bůh cestami křížovými, jimiž vodil svaté k nebi,
Povede jej do radosti, do slávy nebeské, kdež jej všechno velebí.
Prosme vroucně Boha všichni, by nás tam do té rajske vlasti
Přivedl bez úrazu, na těle i duši, do té neskonale radosti.

Na půlnoční straně od Marie Tabule stojí Kleinpichlein Plintenmork, Luory, Eimlstorf, Aggsbach, Michelm, Vesendorf, Veisenkirchen, Špic malý a hned zas Špic velký s okresním úřadem a poštou, Dfirnstein a Luln ; tedy čtrnáct měst od Marie Tabule ke Kremži, jedno od druhého na půl míle vzdá-leno a mezi nimi ještě vesnice. Od města, Veisenkirchen ke Kremži jde se mezi pahorkami, vesměs takořka vínem posá-zenými. Na druhé straně od poledne jsou samé pahorky od sebe rozdělené, ale tvořící jen jednu vysokou stráň, veskrz svázanou. A teď, čtenáři, jest moje popisování přírody podle a okolo řeky Dunaje ukončeno. Na dokončení toho popisování vzdávám Bohu vřelé díky.

Na mysli mám jen to, aby čtenářové chválili Boha též taky,
Kterýž mně dal tu milost, že jsem mohl to vše spatřit okem,
Kterýž vedl ruku mou tak, jak vede tu řeku tam jejím tokem.
On jest původem našich všech činů, našich jednání,
On nás vede za ruku, Jak matka dítě, bychom přišli k poznání
Toho, co se mu líbí a co nám slouží k prospěchu, tělu i duši.
Tedy za to Boha svého každého času zvelebovat a ctít sluší;
Pročež chvalme toho mocného, dobrotivého Pána našeho,
Pracujme s tělem i s duší, chopme se díla spasitelného.
A on jistě naši práci bude žehnat, když pro jeho čest ji konáme,
A když při každé práci upřímný a dobrý úmysl máme,
Jak to Činívali svatí, jejich vzor pozorujíc a jednání,
Jak dobře užívali času, pokud žili, pracujíce bez ustání.
Čiňme i my, co můžeme a co síla stačí, dle možnosti,
Ciňme skutky dobré a tak si množme nebeské radosti.

Ted již blíže se ke Kremži nebudu více o té krásné řece Dunaji psát; až za Kremží to popisování dokončím. Jen ještě přání moje vyslovuju: abys totiž, čtenáři, sám svými očima pohlédl na všechny ty cesty, jež jsem ti popsal. Tedy již jen, můžeš-li, zajdi tam a pohlédni sám na to. A budeš-li ostrým zrakem bedlivě na to hledět, řekneš jistě, jako královna ze Saby řekla, když přijela ku králi Šalomounu, že totiž více spatřila, než jí řečeno bylo.

Cestuje-li poutník od městyse Lulu podle řeky Dunaje, přijde brzy k městu Stein, a za čtvrt hodiny jest v Kremži. Dvě hodiny od města Kremže leží město Dlouhá Luz zvané. A jest v pravdě dlouhé; zabíhá k východu i k západu tak daleko, že konce vidět není. Když cestovatel jde z Dlouhé. Luže k Znojmu, musí na jeden vrch dosti vysoký kráčet, z něhož lze pěkně ono město vidět. A zdá se jakoby to byla lod. plynoucí po moři. Neboť z toho vrchu viděti vůkol Dlouhé Luže všechny vinice, tak rozsáhlé, že se zdá, jakobys, čtenáři, zelené moře a v něm plovoucí loď viděl.

Od Kremže vzhůru u silnice jest dlouhá ves, mnoho domků obsahující. Ale jací obyvatelé v ní bydlí? Jsou to domy na tlačení vína, a za každým domem sklep s vínem až mnoholetým. V těch sklepech jest jistě tisíce věder nového a starého vína. Možná, že tam mnohý obyvatel neví, jakou chuť má voda. Ale jisto také jest, že musí být pilný a pracovitý, nebo kde jsou vinice, tam jest zapotřebí mnoho práce. Nebo jak v písni čteme, vyšel hospodář hned na úsvitě najímat dělníky na vinici svou. A při šesté a deváté zas vyšel, ano i v poslední jedenáctou hodinu posílal zahálející do práce a dal jim mzdy jako těm, kteří celý den pracovali, což jim ti první záviděli, a proti hospodáři reptat se opovážili, za což ale do-mluvou byli potrestáni.

A tak jest celý svět vinicí Boží a hospodář nebeský na-jímá na tuto svou celý den dělníky, zve a posílá tam všechny, kteří chtějí pracovat pro spasení drahých duší. On ustavičně volá hlasem kazatelů: Lidé, pečujte o svou duši, bděte a modlete se, čiňte skutky Bohu libé, za něž na konci života dá vám odměnu přislíbenou, když budete pracovati nesouce trpělivě břímě dne i horka. Hospodář nebeský najímá a posílá každého na vinici svou, slibuje odměnu za příčinlivost a obětavost, on zve také k ústavům vzdělávacím, k Svatojanskému a Cyrillo-Methodějskému ústavu,

on volá mládež k dědictví maličkých a dívky do Zlaté knihy, on zve duchovní pastýře k dědictví sv. Prokopa a chce, aby čtením dobrých kněh se bavili v zimní dlouhé večery neb ve dny nedělní a sváteční četli o věcech jejich spasení, jejich vzdělání pro království nebeské se týkajících. Blaze tomu, kdo uposlechne toho hlasu Božího, kdo se chopí dobrého čtení, náboženské, dobré, poučlivé knihy; blaze tomu, kdo rád sáhne i po čtení časopisů náboženských, jako jest Hlas brněnský a pražský Blahověst, tam každý najde dobrý návod k ctnému životu, a když dle dobrého čtení život svůj spravuje, tak mu jistě vykvétá naděje, že bude dědicem slávy nebeské. A jakou lepší blaženost může křesťan žádat než tuto, aby pilně a vytrvale pracoval pro čest Boží a pro své spasení dokud žije na světě.

Od posledního městyse Fentkirch zvaného nejde se již silnicí ale cestou chodní, mezi polnostmi, kde tamnější dosti zámožní statkáři mají své domy, po různu od sebe vzdálené, vystavěné, jako na vrchách okolo Sonnenberku, ačkoli by to tam již nebylo potřebné, proto že tam žádné vrchy nejsou. —Krajina tato k Dunaji se táhnoucí jest úrodná, malebná, krásná, zajímavého pohledu, na niž se může od chrámu Páně Tabulského dosti jasně hledět. A pohled na řeku Dunaj, na pěkná úrodná pole, zelenající se stromy, palouky a pastviště činí rozmanitost čarokrásnou, tak že 'poutník přejde cesty tyto od Sv. Hypolitu k Marie Celli a na Sonnenberk k sv. Trojici, k Marie Tabule, aneb od Marie Celly přímo k Marie Tabule, musí vyznat, že cestami těmi procházel zemský ráj, plný po-divné, krásné a zajímavé, přírodou vytvořené ozdoby.

Chvalme Tvůrce, kterýž nás tak dobrými věcmi obdařuje,

Blaze tomu, kdož jej za to ctí, velebí, jemu slouží, jej miluje.

Boha milovat ze vši síly povinni jsme, že nám Syna na smíření dal,

Běda však tomu, kterýž ho nectí, a věrně jej nemiloval.

Bůh jistě milujících sebe obohacuje zbožím věčně trvajícím,

Bude vždycky jejich Bohem, štědře dary rozdávajícím.

Budiž vždycky vděčen Bohu, člověče, za jeho velkou dobrotu,

Běž rychle po cestě jeho přikázání, ukaž jemu tvou ochotu.

Budeš-li vždy věren Bohu,' dá ti za to jistě v nebi slávu,

Budeš se tam radovat požívaje věčného blaha ve vyvolených da.

Čtenáři milý, Moravane, Čechu, Slezáku, Slováku! Provedl jsem tě od Brna do Marie Cell, a odtud nazpět přes Sonnenberk, Marie Tabule až domů k naší milé Moravě, abych ti ukázal všecky města, všecku krásu vrchů, hor, skal, řek, potoků, polností, vinic, ovocných sadů v Horním Rakousku a Stýrsku, a aby jsi, bude-li možno a libo, tam sám zaputoval a pohlédl na veliké, podivné a slavné skutky Boží, vytvořené přírodou a byl tím povzbuzen k lásce Boha Pána tvého: